

Tiia-Mariia Rantala & Kreetta Ventin

1–6-vuotiaan lapsen motorinen kehitys

Videomateriaalin tuottaminen lasten vanhemmille

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Sosiaali- ja terveysalan tutkinto

Hoitotyön ja toimintaterapian tutkinto-ohjelma

Opinnäytetyö

13.4.2015

Tekijät Otsikko Sivumäärä Aika	Tiia-Mariia Rantala, toimintaterapeuttiopiskelija Kreetta Ventin, sairaanhoitajaopiskelija 1–6-vuotiaan lapsen motorinen kehitys. Videomateriaalia vanhemmille. 43 sivua+ 3 liitettä 13.4.2015
Tutkinto	Toimintaterapeutti (AMK) Sairaanhoitaja (AMK)
Koulutusohjelma	Hoitotyön koulutusohjelma Toimintaterapian koulutusohjelma
Ohjaajat	Lehtori TtT Projektin ohjaaja Leena Hannula Lehtori Anne Talvenheimo-Pesu Lehtori Tuula Uutela
<p>1–6-vuotiaan lapsen motorinen kehitys etenee jatkuvasti leikki-iässä. Tässä työssä käsitellään 1–6-vuotiaan lapsen motorista kehitystä ja sen tukemista. Tukeakseen lapsen motorista kehitystä vanhempien täytyy tuntea kehitykseen vaikuttavat tekijät, jotka esitellään tässä työssä. Opinnäytetyön tavoitteena oli vastata odottavien äitien ja pienten lasten vanhempien tarpeeseen saada selkeäkielistä neuvonta- ja ohjausmateriaalia helposti myös kotioloissa. Tarkoituksena oli tarjota tietoa lapsen motorisesta kehityksestä, sekä välittää tietoa lapsen motorista kehitystä edistävästä tekijöistä.</p> <p>Neuvolassa saatavan ohjeistuksen lisäksi vanhemmilla on tarve saada ohjeistusta lapsen kasvusta ja kehityksestä. Tämä toiminnallinen opinnäytetyö koostui kolmesta lyhyestä videosta ja raportista. Videomateriaalin sisältö perustui kirjallisuudelle. Opinnäytetyö oli osa Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen ja Metropolian yhteistä Verraton-hanketta. Hankkeen tavoitteena on antaa vanhemmille näyttöön perustuvaa tietoa nettisivuilla. Videot tuotettiin yhdessä Metropolian mediatekniikan opiskelijoiden kanssa.</p> <p>Lyhyet videot tuotettiin vanhemmille ja ne julkaistaan verkkosivuilla. Vanhemmat voivat tukea lastensa kehitystä leikin avulla. Lapsen osallistuminen päivittäisiin toimintoihin kuten pukeutumiseen ja syömiseen kehittää lapsen karkea- ja hienomotoriikkaa. Motoriseen kehitykseen vaikuttaa lapsen elinympäristö, vanhemmilta saatu tuki ja neurologia. Motorisessa kehityksessä ilmenee luonnollista vaihtelua lasten välillä.</p> <p>Vanhemmilta saadun palautteen perusteella uusia opinnäytetyön aiheita voisivat tulevaisuudessa olla esimerkiksi video alle 1-vuotiaan lapsen motorisesta kehityksestä tai leikki-ikäisen lapsen kognitiivisesta tai sosiaalisesta kehityksestä.</p>	
Avainsanat	motorinen kehitys, leikki-ikä, tukeminen, ICF

Authors Title Number of Pages Date	Tiia-Mariia Rantala, Kreetta Ventin Motoric Development of a Preschooler. Producing Educational Video Material for Parents. 43 pages + 3 appendices Spring 2015
Degree	Bachelor of Health Care
Degree Programme	Nursing and Health Care Occupational Therapy
Instructors	Leena Hannula, Senior Lecturer, Project Manager Anne Talveheimo-Pesu, Senior Lecturer Tuula Uutela, Senior Lecturer
<p>Children's motor development improves continuously in the ages of one to six. It is important for parents to be aware of what kind of gross and fine motor skills children have in a certain age. The main objective of this thesis was to respond to parents' needs to get easy material based on literature. The purpose of this study was to create educational video material to parents. The videos show how they can support motor development.</p> <p>We implemented our thesis using functional methods. The functional part of the thesis contains three video clips and a report. Data for this study were based on articles and literature. Our final project was a part of Verraton project led by National Institute For Health And Welfare and Metropolia University of Applied Sciences. The videos was produced in co-operation with media engineering students at Metropolia University on of Applied Sciences.</p> <p>Video material were produced for parents in a website. We found that parents can support their children's development though play. Children's participation in everyday activities and playing improve their motor skills. Development varies from child to child depending on their individual neural properties, environment and the support they get.</p> <p>According to the feedback from parents there is still a need for more videos which cover younger children's motor development or preschooler's social or cognitive development, and these could be possible topics for future final projects.</p>	
Keywords	motor development, preschooler, support, ICF

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Työn tavoite, tarkoitus ja opinnäytetyötä ohjaavat kysymykset	3
3	Motorinen kehitys	4
3.1	ICF-luokitus motorisen kehityksen jäsentäjänä	4
3.2	Motoriset perustaidot	7
3.3	Motoristen taitojen kehitys leikki-iässä	10
3.4	Kehityksen seuranta	12
4	Motorisen kehityksen tukeminen	14
4.1	Ympäristön merkitys	14
4.1.1	Sosiaalinen ympäristö	14
4.1.2	Lapsen elinympäristö ja teknologia	15
4.2	Yksilötekijät	17
4.3	Leikit kehityksen tukena	19
5	Videoklippien tuotteistamisprosessi	24
5.1	Työn toteuttaminen toiminnallisena opinnäytetyönä	24
5.2	Videomateriaalin teoriaperusta ja vastaukset ohjaaviin kysymyksiin	24
5.3	Synopsis ja kuvauskäsikirjoitus	31
5.4	Kuvausprosessi ja äänitykset	32
5.5	Valmis videomateriaali	35
6	Pohdinta	37
6.1	Yhteenveto ja opinnäytetyöprosessin arviointi	37
6.2	Ammatillinen kasvu	39
6.3	Opinnäytetyön eettiset lähtökohdat	40
6.4	Tulevaisuus, jatkotutkimus ja -tuoteideoita	41
	Lähteet	
	Liitteet	
	Liite 1 Lapsen motorinen kehitys -taulukko	
	Liite 2 Synopsis ja kuvauskäsikirjoitus	
	Liite 3 Kuvauslupa	

1 Johdanto

1–6-vuotiaan lapsen motorisen kehityksen perustana on lapsen oma keho ja aistimukset. Lasten motorisessa kehityksessä on selkeät vaiheet, jotka rakentuvat toistensa päälle. Motorinen kehitys pysähtyy jos jokin kehitysvaihe jää kesken. (Aaltonen ym. 2008: 28.) Lasten hyvinvoinnin turvaamisen kannalta on tärkeää, että lapsia ja heidän perheitään pystytään tukemaan moniammatillisesti mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. (Helsingin kaupungin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2009-2012: 52). Vanhemmille on tärkeää tarjota tietoa lapsen normaalista kehityksestä, sillä vanhemmat voivat olla epävarmoja mikä heidän lapsensa kehityksessä on normaalia ja mikä epänormaalia. Neuvolassa on tärkeää tuntee lapsen normaalikehitys, ja siihen vaikuttavat tekijät jotta kehitysviiveet huomataan ajoissa ja niihin voidaan tarjota oikeanlaista tukea.

Lastenneuvolan tarkoitus on mahdollistaa vanhemmille ajantasaisen ja tutkimukseen perustuvan tiedon saaminen lapseen, perheeseen ja näiden terveyden edistämiseen liittyvistä tekijöistä kullekin vanhemmalle soveltuvalla tavalla ja tukea vanhempia turvalliseen lapsilähtöiseen ja aikuisuuden sisältävään kasvatustapaan (Sosiaali- ja terveysministeriö 2004: 17). Koska neuvolan vastaanottoajat ovat lyhyitä ja isät ovat käynneillä harvoin mukana, on herännyt tarve saada ajantasaista tietoa verkkoon kaikkien vanhempien saataville. Opinnäytetyömme on osa Metropolian ja Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) yhteistä Verraton-hanketta, joka on perustettu vastaamaan tähän tarpeeseen. Vuoden aikana hankkeeseen on ilmoittautunut lisää toimijoita. Yhteistyökumppanimme on Oulun yliopistollisen sairaalan lastenlääkäri Jarmo Salo, joka on yksi Verraton-hankkeen toimijoista ja samalla myös opinnäytetyön tilaajista. Opinnäytetyön aihe pohjautuu vanhempien esittämiin tarpeisiin ja toiveisiin.

Opinnäytetyö toteutetaan sairaanhoitajan ja toimintaterapeutin yhteisenä hankkeena ja teemme tiivistä yhteistyötä tuotteen osalta myös mediatekniikanopiskelijoiden kanssa. Monialainen projekti tuo aiheeseen laajemman näkökulman ja kasvattaa tekijöidensä ammatti-identiteettiä sekä osaamista kun eri alojen osaajat jakavat omaa tietämystään. Parhaimmillaan monialainen työskentely lisää myös työn laatua, kun jokainen tekijä tuo työhönsä omat vahvuutensa.

Opinnäytetyön tarkoituksena on tarjota 1-6-vuotiaan lapsen vanhemmille tietoa lapsen motorisesta kehityksestä, sekä välittää tietoa lapsen motorista kehitystä tukevista tekijöistä. Opinnäytetyönä tuotettu videomateriaali julkaistaan Verraton-hankkeen vauvan-kaa-verkkosivustolla. Videomateriaalin tarjoama tieto hyödyttää ensisijaisesti leikki-ikäisten lasten vanhempia ja muita aikuisia jotka työssä tai vapaa-ajalla toimivat lasten kanssa. Opinnäytetyönä toteutetun videomateriaalin on tarkoitus hyödyttää myös neuvolan henkilökuntaa, jotka voivat ohjata vanhempia kyseiselle verkkosivustolle. Henkilökohtainen tavoitteemme on kehittää omaa ammatti-identiteettiämme toimintaterapeuttina ja sairaanhoitajana, kehittää monialaisenprojektityöskentelyn yhteistyötaitoja sekä laajentaa omaa osaamistamme lapsen motorisesta kehityksestä ja siihen vaikuttavista tekijöistä molempien alojen näkökulmasta.

Opinnäytetyö koostuu käytännön toteutuksesta, tuotteesta ja raportista. Opinnäytetyön teoriaosuudessa esitellään lapsen motorisen kehityksen normaali eteneminen sekä erilaisten tekijöiden vaikutus kehitystä edistävästi tai estävästi. Teoriaosuus toimii lähteenä videomateriaalin sisällölle. Toteutusvaihe muodostuu useasta eri vaiheesta: yhteistyökokouksista mediatekniikan opiskelijoiden kanssa, missä sovitaan työnjaosta ja aikatauluttamisesta, synopsiksen ja kuvauskäsikirjoituksen kirjoittamisesta, kuvauksista ja äänityksistä. Lopuksi videomateriaali testataan vanhemmilla ja muokataan palautteen perusteella. Yhteistyö mediatekniikan opiskelijoiden kanssa päättyy videomateriaalin julkistamistilaisuuteen.

2 Työn tavoite, tarkoitus ja opinnäytetyötä ohjaavat kysymykset

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on 1) tarjota tietoa motorisesta kehityksestä ja 2) antaa videon avulla ideoita, kuinka tukea leikki-ikäisen lapsen motorista kehitystä kotona, arkipäivän tilanteissa. Välittömänä kohderyhmänä ovat leikki-ikäisen lapsen vanhemmat ja muut lasten kanssa toimivat aikuiset. Välillisenä kohderyhmänä ovat esimerkiksi neuvolan henkilökunta, jotka voivat ohjata vanhempia tutustumaan kyseiselle verkkosivustolle. Verraton-hankkeen tavoitteena on vastata odottavien äitien ja pienten lasten vanhempien tarpeeseen saada selkeäkielistä neuvonta- ja ohjausmateriaalia helposti myös kotioloissa.

Ohjaavana kysymyksenä opinnäytetyössämme on

- 1) Millä tavoin vanhemmat voivat tukea leikki-ikäisen lapsen motorista kehitystä?
- 2) Minkälainen verkkomateriaali palvelee kohderyhmää parhaiten?

3 Motorinen kehitys

3.1 ICF-luokitus motorisen kehityksen jäsentäjänä

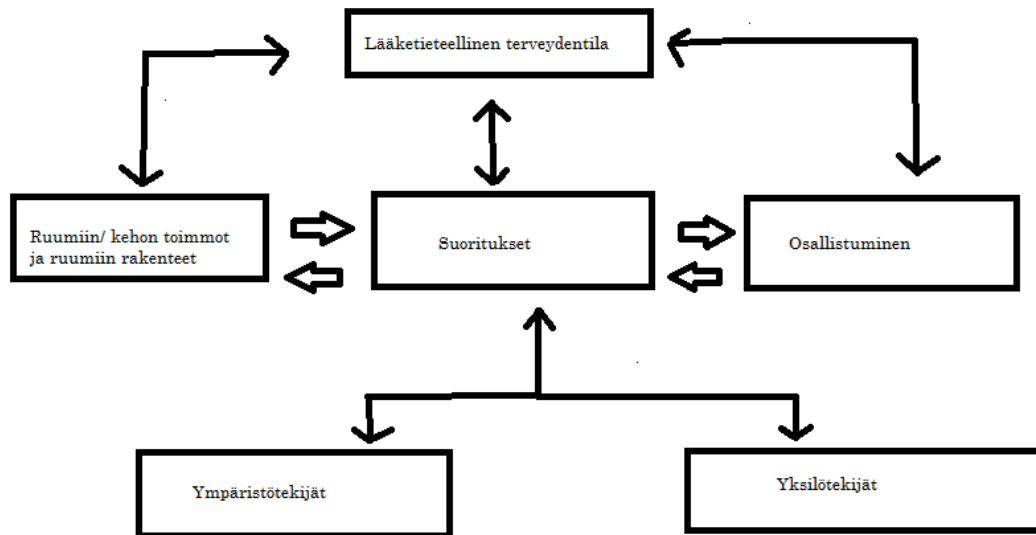
Tässä työssä leikki-iällä tarkoitetaan lapsen ikävuosia 1-6. Leikki-ikä jaetaan vielä kahteen osaan. Varhaisleikki-iällä tarkoitetaan 1–3-vuotiaita lapsia, myöhäisleikki-iällä 3–6-vuotiaita. Motorinen kehitys jaetaan karkeamotoriseen ja hienomotoriseen osavaiheeseen. Karkeamotoriikka tarkoittaa isojen lihasten toimintaa, kuten käden liikuttamista, kävelyä ja hyppelyä. Hienomotoriikka on enemmän liikkeiden hienosäätöä, kuten sorminäppäryyttä. (Leah 2011: 590; Kinnunen – Rahomäki 2011: 14-15.)

Lapsen kehitys koostuu fyysisestä kasvusta, kognitiivisesta, motorisesta sekä psykososiaalisesta kehityksestä. Kaikki kehityksen osa-alueet vaikuttavat toisiinsa ja niissä tapahtuvat muutokset ovat sidoksissa toisiinsa. (Storvik-Sydänmaa – Talvisaari – Kaisvuori – Uotila 2012:10.) Tässä työssä aihe rajataan kuitenkin motoriseen kehitykseen ja työssä tarkastellaan lapsen motorista kehitystä ja siihen vaikuttavia tekijöitä, kuten fyysistä ympäristöä, lapsen motivaatiota ja muita yksilötekijöitä, sekä perheen merkitystä. Työssä esitetään myös lapsen motorisen kehityksen tukemista eri keinojen kuten leikin avulla.

Lapsen kehitys on muovautuva prosessi, johon vaikuttaa ympäristön, lapsen ja perheen vuorovaikutus (Leah 2011: 590). Kehitys on lapsen kypsymistä, kasvua ja oppimista. Tässä työssä kypsyminen on keskushermoston säätelyn kehitystä. Kasvulla tarkoitetaan fyysistä kehitystä eli painon ja pituuden muutosta. Kehitysnopeus on yksilöllistä ja tapahtuu sykleissä. Se voi olla hidasta, nopeaa, taantuvaa tai etenevää. Kehitys voi mennä toivottuun tai ei toivottuun suuntaan. Lasten kehitystä tukevat perhe, sosiaalinen verkosto ja yhteiskunnan palvelumuodot esimerkiksi neuvola. (Sipari 2008: 15.)

Jäsentääksemme tietoa järkevästi käytämme apuna toimintakyvyn, toimintarajoitteiden ja terveyden kansainvälistä luokitusta, ICF-luokitusta (International Classification of Functioning, Disability and Health). ICF-luokitus on maailman terveysjärjestön (WHO) kehittämä luokitus, ja sen tavoitteena on mahdollistaa tieteellinen perusta ja tuoda esille terveyteen liittyvää toiminnallista tilaa ja siihen vaikuttavia tekijöitä. Luokitus on suunniteltu käytettäväksi eri ammattialoilla ja luovan yhteisen kielen näiden välille. (ICF 2011: 3-6.) ICF-mallin avulla toimintaan vaikuttavat osatekijät ja niiden välinen dynaaminen

suhde tulee hyvin esille. ICF- luokituksen on monialainen ja sen takia järkevä tapa jäsentää asioita tässä opinnäytetyössä. ICF-luokituksen käyttö on tarkoituksenmukaista myös siksi, että sen avulla on helppo hahmottaa eri tekijöiden välinen suhde. Luokitus osoittaa samalla, minkä takia lapsen motorista kehitystä tarkastellessa on tärkeää huomioida myös muita hänen suorituksiin ja osallistumiseen vaikuttavia tekijöitä.

Kuvio 1. ICF- luokitus kuviona havainnollistaa kontekstuaalisten tekijöiden merkityksen suorituksille ja toimintaan osallistumiselle (ICF 2011: 18)

ICF-luokitus jaetaan toimintakykyyn ja toimintarajoitteisiin ja kontekstuaalisiin tekijöihin. Kontekstuaalisia tekijöitä ovat ympäristö ja yksilötekijät, ja toimintakyvyn ja toimintarajoitteiden sisälle kuuluvat ruumiin ja kehon toiminnot ja ruumiin rakenteet sekä suoritukset ja osallistuminen. Ruumiin ja kehon toimintoihin kuuluvat ihmisen fysiologiset toiminnot kuten aistitoiminnot esimerkiksi näköaisti ja sydän ja verenkiertotoiminnot. Ruumiin rakenteisiin kuuluvat kehon anatomiset rakenteet kuten elimet ja raajat. (ICF 2011: 10-11,12-13.) Tässä opinnäytetyössä pääpaino on lapsen suorituksissa ja osallistumisessa, sekä yksilö - ja ympäristötekijöissä niiltä osin kun ne vaikuttavat keskeisesti lapsen motoriseen kehitykseen. Ruumiin/kehon toimintoja esitellään kuitenkin vähän, kun kerrotaan tahdonalaisten liiketoimintojen hallinnan esim. silmä-käsi-koordinaatio, liikkeiden hallinta ja koordinaation vaikutuksesta erilaisista toiminnoista suoriutumiseen ja motoriseen kehitykseen. Ruumiin/kehon toimintoja käsitellään myös, kun kerrotaan tasapainelintoiminnoista ja niiden merkityksestä lapsen motoriselle suoriutumiselle.

Erilaisten kehitykseen kuuluvien neurologisten prosessien tulokset näkyvät tässä luokituksessa ruumiin/kehon rakenteiden ja toimintojen alla (ICF 2011: 65, 98-101). Neurologisen kehityksen poikkeava eteneminen voi näkyä esimerkiksi ylä- tai alaraajojen rakenteiden poikkeavuutena. Neurologisen kehityksen onnistuminen näkyy erilaisten suoritus-ten eli taitojen oppimisena normaalilla yksilöllisellä vaihteluvälillä (Haataja 2014:2).

Suoritukset tarkoittavat tässä luokituksessa henkilön toteuttamia tehtäviä ja taitoja. Osallistuminen on henkilön osallisuutta erilaisissa tilanteissa (ICF 2011: 15-16). Tässä opin- näytetyössä tarkastellessa lapsen motorista kehitystä suorituksia voisivat olla esimer- kiksi liikkumisen osa-alueelta potkiminen, tarttuminen, poimiminen, vetäminen, heittämi- nen, käveleminen, juokseminen ja hyppääminen. Myös esimerkiksi itsestä huolehtiminen kuuluu suoritus-ten ja osallistumisen alle. Leikki-ikäisen lapsen elämässä keskeisiä taitoja ovat esimerkiksi kehon osien peseminen, vaatteiden pukeminen ja riisuminen sekä ruo- kaileminen. Osallistuminen johonkin tilanteeseen vaatii usein monien yhtäaikaisten tai- tojen hallintaa. (ICF 2011: 137-145,147-150.)

Kontekstuaalisia tekijöitä voidaan tarkastella joko yhden henkilön näkökulmasta tai yh- teiskunnalliselta tasolta. Ympäristötekijöihin kuuluvat esimerkiksi tuotteet ja teknologia, luonnonmukainen ympäristö ja ihmisten tekemät ympäristömuutokset, tuki ja keskinäiset suhteet, asenteet ja palvelut, hallinto ja politiikka. (ICF 2011: 43-44.) Tässä työssä kä- sitellään näitä kaikkia osa-alueita siltä osin kun ne ovat tarkoituksenmukaisia ja merkit- täviä leikki-ikäisen lapsen motoriselle kehitykselle. Erityisen tärkeäksi työssä nousee kui- tenkin perheen merkitys tuen ja keskinäisten suhteiden alla sekä asenteiden alla. Yksi- lötekijöitä ovat esimerkiksi sukupuoli, sosiaalinen tausta, yleiskunto, elämäntavat, tottu- mukset ja kasvatust. Näitä tekijöitä ei luokitella ICF-luokituksessa, mutta ne otetaan huo- mioon sillä ne vaikuttavat henkilön toimintaan. (ICF 2011: 16-17.) Tämän vuoksi niiden merkitystä käsitellään lapsen motorisen kehityksen tukemisen näkökulmasta tässä työssä.

3.2 Motoriset perustaidot

Motorisilla perustaidoilla tarkoitetaan liikkumisen kannalta oleellisia taitoja tai taitojen yhdistelmiä, jotka koostuvat kahden tai useamman kehon osan liikkeistä. Näitä ovat muun muassa heittäminen, juokseminen, käveleminen, hyppääminen ja kiinni ottaminen. Ne ovat välttämättömiä lapselle leikkeihin osallistumiseksi ja arjen tilanteista selviämiseksi. Lapsi saavuttaa ennen kouluikää motoriset perustaitojen riittävän tason, jolloin ne muuttuvat automaattisiksi. (Iivonen 2008: 21; Laukkanen — Finni — Pesola— Sääkslahti 2013: 5.) Motoriset perustaidot voidaan jakaa tasapainotaitoihin, liikkumistaitoihin ja käsittelytaitoihin, joka sisältää hienomotoriset ja karkeamotoriset taidot (Kanerva – Terho 2010: 4). Hienomotorisia taitoja ovat esimerkiksi helmien pujottaminen, mallikuvioiden piirtäminen, kengän nauhojen solmiminen ja leikkaaminen. Karkeamotorisia taitoja ovat esimerkiksi yhdellä jalalla seisominen, varpailla kävely, hyppääminen ja hernepussin kiinni ottaminen.

Käsittelytaidot tarkoittavat suorituksia miten lapsi käsittelee erilaisia esineitä, välineitä tai telineitä (Venäläinen 2001: 18). Käsittelytaitojen kehittymisellä on suuri merkitys ihmisen osallistumiselle päivittäisiin toimintoihin. Monet arkipäivän tilanteet vaativat erilaisia otteita ja muita esineiden käsittelytaitoja. Kädentaitojen harjoittelu on tärkeää myös sen vuoksi, että käden taitoja vaativat tehtävät kehittävät myös lasten kognitiivisia ja sosiaalisia taitoja. (Brown – Chien – McDonald 2009: 873.) Myös tässä näkyy ihmisen kokonaisvaltaisuus ja motoristen, kognitiivisten ja sosiaalisten taitojen yhteys toisiinsa.

Käsittelytaidot ovat laaja kokonaisuus erilaisia suorituksia. Yksi tapa jaotella niitä on CHFS-viitekehys (Children's Hand Skills Framework) joka jakaa käsittelytaidot kuuteen luokkaan. Ensimmäinen luokka CHFS-viitekehyksessä on manuaaliset eleet (manual gesture) eli käsien käyttöä ilman esineitä, esimerkiksi käsien heiluttelu hyvästiksi tai huomion saamiseksi tai taputtaminen. Toinen luokka käsittää käsien koskettamisen kehoon esimerkiksi koskettaessa kehoa tai hieroessa. Tämä on tärkeää monissa itsestä huolehtimisen taidoissa kuten hiusten tai hampaiden harjaamisessa tai vartalon pesemisessä. (Brown ym. 2009: 876-880.)

Kolmanteen luokkaan kuuluvat ne taidot, jotka liittyvät esineiden käsittelyyn yhdellä kädellä rannetta ja käsivartta apuna käyttäen. Esimerkiksi esineen heittäminen, kääntäminen, poimiminen, liikuttaminen ja kiinnipitäminen kuuluvat tähän luokkaan. Neljänteen

luokkaan kuuluvat ne käsiteltävyyshaidot, jotka liittyvät esineiden käsittelyyn yhdellä kädellä peukaloo ja muita sormia apuna käyttäen. Näitä taitoja ovat esimerkiksi esineestä kiinni pitäminen otteessa, esineiden manipulointi eli kääntely kädessä ja otteen irrottaminen esineestä. (Brown ym. 2009: 876-880.)

Viides luokka on kaksikäinen toiminta esineiden käsittelyssä. Kaksikäinen toiminta voi edellyttää kykyä siirtää esine toisesta kädestä toiseen. Viidenteen luokkaan CHFS-viitekehelyssä kuuluu myös kyky käyttää kahta kättä yhtäaikaaisesti samalla tavalla, esimerkiksi heittäessä suurta palloa tai nostaessa painavaa esinettä kahdella kädellä. Kaksikäinen toiminta voi tarkoittaa myös kykyä eriyttää käsien tehtävät, ja tehdä yhtäaikaisesti kahdella kädellä saman tehtävän eri osia. Esimerkiksi piirtäessä toinen käsi pitää kiinni paperista ja toinen kirjoittaa. (Brown ym 2009: 876-880.) Suurimmalla osalla ihmisistä toinen käsi on vahvempi, dominantti käsi. Yleensä dominantti käsi toteuttaa varsinaisen tehtävä esimerkiksi piirtämisen, ja ei-dominantti käsi toimii avustavana kätenä esimerkiksi pitäen paperista kiinni. Kätisyyden vakiintumattomuus on yleistä vielä kolmevuotiaana, ja se vakiintuu ihmisillä eri aikaan. Yleensä kätisyys vakiintuu kuitenkin kahdeksaan ikävuoteen mennessä. (Aaron – Eladounikdachi – Lee-Valkov – Netscher – Thornby 2003: 25-27.)

Kuudes luokka tarkastelee enemmän esineiden käsittelyn laatuun ja tehokkuuteen liittyviä tekijöitä, kuten esimerkiksi toiminnan tempo ja rytmiä, mikä on tärkeää esimerkiksi koripalloa pomputtaessa ja saksilla leikatessa. Rytmin lisäksi myös liikkeen suuntaus ja tarkkuus sekä liikkeen tasaisuus ovat huomion arvoisia asioita esineen käsittelyn sujuvuuden kannalta. Liikkeen suuntaus ja tarkkuus näkyvät esimerkiksi pudottaessa kolikko laatikkoon ja liikkeen tasaisuus kumittaessa paperia repimättä sitä. Käsien käytön tehokkuuteen vaikuttavat myös monet muut asiat kuin käden taitojen kehittyneisyys, kuten esimerkiksi silmä-käsikoordinaatio pudottaessa esineitä ja suunnatessa liikettä. (Brown ym. 2009: 876-880.)

Esineiden käsittelytaidot kehittyvät pikkuhiljaa, pitkällä aikavälillä lapsuudessa. Yksi osa käsittelytaitoja on esineiden manipulointi. Texasissa tehdyn tutkimuksen mukaan esineiden käsiteltävyyshaidot kehittyvät eniten 2-2,5 -vuotiaana. Tutkimuksen mukaan useimmat näistä taidoista ovat kehittyneet kolmeen ikävuoteen mennessä. (Aaron ym. 2003: 25-27.) Toisessa tutkimuksessa selvitettiin manipulointitaitojen kehittymistä ja tarkasteltiin erityisesti lasten ja aikuisten manipulointikeinoja. Tutkimuksessa todettiin, ettei saman ikäisten tyttöjen ja poikien manipulointitaidoissa ole merkittäviä eroja. Tutkimus

koostui kahdesta tehtävästä, jossa toisessa tappi poimittiin sormenpäillä ja sen jälkeen siirrettiin samassa kädessä kämmenelle. Toisessa tehtävässä tappi oli jo valmiiksi kämmenellä ja se piti siirtää sormenpäille ja siitä alas. Tehtävät suoritettiin yksikäsitteisesti, eikä toista kättä saanut käyttää apukätenä. Suorituskyvyn esineiden käsittelyä vaativissa tehtävissä todettiin paranevan iän myötä, ja merkittävä ero lasten ja aikuisten välillä oli manipulaation keinoissa. Aikuiset käyttivät painovoimaa apuna ja tiputtivat tapin siirtäessään sitä sormenpäistä kämmenelle. Painovoiman käyttö yleistyi vasta aikuisten ryhmässä, suurin osa lapsista vanhemmasta 6,6 -vuotiaiden ryhmästä ei vielä ymmärtänyt käyttää sitä. Iän myötä suoritus kuitenkin parani, 3-vuotiaista suurin osa piti yhtä tappia kädessään koko testiajan. Tehtävä oli myös 6-vuotiaille haastava, mutta he saivat keskimäärin 2-5 tappia alustaan tai siitä pois. (Henderson – Pehorski – Tickle-Degnen 1997: 727-728.)

Lapsen motorisen kehityksen ja oppimisen kannalta merkityksellistä on hänen saamansa aistitieto eri aistijärjestelmien kautta, sillä sensoriset ja motoriset järjestelmät ovat tiiviissä yhteistyössä. Vestibulaarinen aistijärjestelmä ja propsioseptiivinen aisti kertovat kehon asennosta ja liikkeestä. Proprioseptiivinen aistijärjestelmä välittää nivelistä, lihaksista ja tulevaa aistitietoa, mikä auttaa ihmistä liikkumaan. Propsioseptiivinen aistijärjestelmä on aktiivinen erityisesti liikkeessä, mutta tuottaa aistitietoa myös esimerkiksi paikalla seistessä. Aistitieto syntyy lihasten supistuessa ja venyessä, ja nivelten koukistuksessa, ojentuessa, vedossa tai puristumisessa. Jos esimerkiksi lapsen proprioseptiivinen aistijärjestelmä ei toimi tarkoituksenmukaisesti hänen liikkeensä ovat kömpelöitä ja hänellä on hankaluuksia tehdä mitään jos ei voi katseella seurata koko ajan omaa toimintaansa. Vestibulaarinen aistijärjestelmä koostuu sisäkorvan simpukassa olevista kahdenlaisista aistireseptoreista jotka välittävät tietoa päänliikkeistä painovoiman suhteen sekä liikkeen nopeudesta ja suunnasta. Taktillinen aistijärjestelmällä eli tuntoaistimuksia kuten kosketusta, painetta ja kipua välittävä laajalla aistijärjestelmällä on tärkeä merkitys ihmisen psyykkiselle ja fyysiselle toiminnalle. (Ayers 2008: 75, 77-81, 84-85.)

Hermoston kehittymisen vuoksi on tärkeää että lapsi saa tuntokokemuksia kehityksen varhaisissa vaiheissa. Uusien taitojen oppimisen kannalta on tärkeää, että aistijärjestelmä ja tiedon integrointi aivoissa toimii tarkoituksenmukaisesti. Vestibulaarinen ja taktillinen aistitieto tuottavat merkittävintä perustietoa ihmisen toiminnasta. Myös proprioseptiivisellä järjestelmällä on tärkeä merkitys aistitiedon tuottamisessa, jotta näiden kolmen aistijärjestelmän kautta saatu liike- ja tuntoaistitieto voitaisiin yhdistää näköais-

tiin, lapsi saisi merkityksen näkemälleen. Lopulta tähän yhdistyy myös kuuloaisti. Ensimmäisiä askelia ovat oman painovoiman ja kehon tiedostaminen, ja ne ovat edellytyksiä monimutkaisempien taitojen kehittymiselle. (Ayers 2008: 75, 77-81, 84-85.)

Suoriutuakseen erilaisista ikätasoa vastaavista tehtävistä, lapsen sensorinen prosessointi eli aistikanavien kautta tulevan tiedon vastaanotto ja prosessointi täytyy olla kunnossa riittävällä tasolla. Lapsen täytyy myös hallita suoritusta edellyttävät valmiudet selviytyäkseen jostakin taidosta. (Ayers 2008. 75, 77-81, 84-85). Esimerkiksi saksilla leikkaaminen vaatii muun muassa käden ja silmän yhteistyötä, erilaisia otteita pitää kiinni paperista ja saksista sekä kehon asennon ylläpitoa tuolissa istuen. Pallon potkaisu taas vaatii muun muassa riittävän hyvää tasapainoa jotta lapsi voi seistä muutaman sekunnin yhdellä jalalla potkaistakseen palloa.

3.3 Motoristen taitojen kehitys leikki-iässä

Suuri osa motoristen perustaitojen kehittymisestä tapahtuu ikävuosina 2-7. Motoriset perustaidot ovat suorituksia ja toimintoja, joka edellyttävät pään, raajojen tai kehon liikettä tavoitteiden saavuttamiseksi. (Kinnunen – Rahomäki 2011: 8, 14.) Liitteenä olevassa taulukossa on kuvattu esimerkkejä leikki-ikäisen hieno- ja karkeamotoristen perustaitojen kehityksestä ikävaiheittain. (Liite 1) Motorinen kehitys etenee tietyssä järjestyksessä ja kehitysvaiheet seuraavat toisiaan. Rajanveto normaalin ja poikkeavan kehityksen välillä on kuitenkin haastavaa. On vaikea erottaa milloin kyse on kehityksen normaalivaihteluun sisältyvästä taidon kypsymättömyydestä tai milloin kyse on kehitystä huomattavasti haittaavasta kehitysviiveestä. (Numminen 2005: 96; Valtonen 2009:13.) Monipuolinen, toistuva ja päivittäinen liikunta on terveen lapsen motorisen kehityksen perusta. Eri-tyisesti reaktiokykyä ja tasapainoa on hyvä harjoitella säännöllisesti. Motoriset taidot ja perusliikuntamuodot kehittyvät toistojen avulla. (Storvik-Sydänmaa ym. 2012: 40.)

Sekä karkea- että hienomotoriset taidot kehittyvät jatkuvasti 1–6-vuotiailla lapsilla. Tutkimuksen mukaan 5-vuotiaat ovat huomattavasti 3-vuotiaita nopeampia hienomotoriikkaa testaavissa tehtävissä. Tehtävät olivat ZNA-testistön mukaisia. Tutkimuksessa käytettiin ZNA3-5 (Zurich Neuromotor assessment) arviointivälinettä, jolla arvioitiin 3-5-vuotiaiden lasten tyypillistä neuromotorista kehitysastetta karkea- ja hienomotoriikan osa-alueella. Testissä testattiin lasten kykyä ja nopeutta pujottaa helmet nauhaan, asettaa tapit lautaan ja pudottaa kolikot laatikkoon. Hienomotoriikan kehittymistä kuvaa esimerkiksi se, että kuuden helmen pujottaminen nauhaan sujuu 5-vuotiailta keskimäärin 30 sekunnissa kun taas 3-vuotiailla aikaa samaan kuluu 150 sekuntia. (Kakebeeke ym. 2013: 248-250, 253.)

Karkeamotoriset taidot, kuten käveleminen opitaan vaiheittain. Ensimmäisen ikävuoden lähettyvillä lapsi alkaa kävellä tuettuna ja ilman tukea. 1,5-vuotias kaatuilee usein, ottaa juoksuaskelia ja juoksee kömpelösti. 2-vuotias lapsi liikkuu jo vilkkaasti. 2-vuotiaan ei tarvitse keskittyä kävelemiseen enää aktiivisesti, joten lapsi kantaa mielellään esineitä mukanaan. Tasapaino paranee, nivelten liikkuminen kasvaa ja liikunta monipuolistuu. 1,5-vuotias vasta harjoittelee portaiden kiipeämistä tuettuna. Hän nousee portaat tasaaskelin. 2-vuotias osaa kiivetä portaat ilman tukea. Neljän ikävuoden lähettyvillä lapsi kykenee jo kiipeämään portaat vuoroaskelin. 5-vuotiaana perusliikunta on jo sen verran kehittynyt, että portaiden nousu onnistuu entistä nopeammin ja sujuvammin. (Storvik-Sydänmaa ym. 2012: 40,49,57; Koistinen – Ruuskanen – Surakka 2004: 66.)

Lapsen karkeamotoristen taitojen kehitystä kuvaa esimerkiksi kehitys hyppimisessä ja tasapainon säilyttämisessä yhden jalan varassa. Kehityksen edetessä ja tasapainon parantuessa myös hyppiminen yhdellä jalkaa alkaa onnistua. 3-vuotias osaa hypätä sujuvasti ainoastaan tasajalkaa säilyttäen tasapainonsa. 3-vuotiaalla yhdellä jalalla seisominen onnistuu vain pari sekuntia. Yhdellä jalalla seisominen alkaa onnistua keskimäärin 4-vuotiaana. 5-vuotiaana yhdellä jalalla seisominen on jo melko sujuvaa, useimmat kykenevät seisomaan yli puolen minuutin ajan. 4-5-vuotiaiden tasapaino on kehittynyt tarpeeksi, jotta myös yhdellä jalalla hyppiminen onnistuu. (Kakebee ym. 2013: 254.)

3.4 Kehityksen seuranta

Määräaikaisten terveystarkastukset järjestetään asetuksen (VNA 380/2009) mukaisesti alle kouluikäiselle lapselle vähintään 15 kertaa. Leikki-ikäiselle lapselle järjestetään kaksi laaja-alaista terveystarkastusta yhden ja puolen vuoden ja neljän vuoden iässä. Laaja-alaisten terveystarkastusten lisäksi järjestetään 4 suppeampaa terveystarkastusta. (Mäki – Wikström – Hakulinen-Viitanen – Laatikainen 2011: 13.) On olemassa useita erilaisia testejä lapsen motorisen kehityksen kartoitukseen ja seurantaan. Käytössä olevat testit vaihtelevat esimerkiksi eri ammattikuntien, yksilöiden, paikkakuntien tai kulttuurien välillä. Tässä työssä esittelemme Lene-menetelmän, jolla seurataan laajasti lapsen neurologisen kehityksen osa-alueita, kuten hieno- ja karkeamotoriikkaa neuvolassa.

Neuvolan tehtävänä on edistää terveyttä ja ehkäistä sairauksia. Neuvolakäyntien tavoitteena on muun muassa kertoa vanhemmille liikunnan merkityksestä leikki-ikäiselle lapselle, kysyä liikuntatottumuksista ja kannustaa aktiiviseen elämäntapaan. Elintavat muotoutuvat varhaislapsuudesta lähtien, minkä takia on erityisen tärkeää, että elintapoihin sisällytetään liikunta ja terveellinen ruokavalio jo leikki-ikästä lähtien. Yleensä lapsuudessa opitut elintavat ovat samankaltaisia aikuisuuteen asti. (Mäki ym. 2011:147; Paakkinen 2012:17.)

Vanhemmat arvostavat neuvolassa saatua ohjausta ja odottavat neuvolahenkilökunnalla olevan valmiuksia huomata ja puuttua vanhempien yksilöllisiin tarpeisiin ja toiveisiin ajoissa. Vanhemmilta saadun palautteen mukaan neuvolassa tulisi kiinnittää huomiota ohjeiden yhteneväisyyteen ja ajankohtaisuuteen sekä neuvolan arvojen ja periaatteiden selkeyteen. Lisäksi ensimmäisen lapsen vanhemmat pitivät erityisen tärkeänä omaa terveydenhoitajaa. (Kuurma 2007.) Motorisen kehityksen osalta neuvolahenkilökunnan tavoitteena on huomata kehitysriskissä olevat lapset ja ohjata heidät lisätutkimuksiin. (Pihko – Haataja – Rantala 2014: 23). Esimerkiksi terveydenhoitaja on merkittävässä asemassa arvioidessaan lapsen kehitystä. Jos lapsi ei etene motorisesti kehitystavoitteiden mukaan kuuluu terveydenhoitajan ohjata lapsi lääkäriin, joka tarvittaessa kirjoittaa lähetteen toimintaterapeutille jatkoarvioitavaksi.

Lapsen kehitystä tarkkaillaan säännöllisesti lastenneuvolan terveystarkastuksissa, jotta mahdollisiin kehityksen ongelmiin voidaan tarjota tukea mahdollisimman varhain. Leikki-ikäisen lapsen neurologinen arvio (Lene) on yksi lastenneuvoloissa käytetyistä seulon-

tamenetelmistä. Se on kehitetty neuvoloiden käyttöön useiden kotimaisten ja ulkomaalaisten neurologisen kehityksen seulontamenetelmien pohjalta. (Ahonen – Lyytinen – Valtonen 2004: 1.)

Lene tarjoaa tietoa laajasti lapsen kehityksestä, joten tuloksia tulkittaessa täytyy huomioida kokonaiskuva ja vanhempien näkemys jatkotoimenpiteitä harkitessa. Tehtävät vaihtelevat hieman ikäryhmittäin, mutta sisältöalueet ovat samat: näkö- ja kuulohavainto, karkeamotoriikka, hienomotoriikka, vuorovaikutus, tarkkaavaisuus, puheen tuottaminen, puheen ymmärtäminen ja käsitteet, kuullun hahmottaminen, silmän -ja käden yhteistyö, leikki- ja omatoimisuus, visuaalinen hahmottaminen ja kuusivuotiailla lisäksi lukivalmiuksia mittaavat testit. Kehitystä arvioidaan testien avulla laadullisesti ja määrällisesti, sekä vanhemmilta saadun tiedon pohjalta. Tuloksia verrataan ikäryhmäkohtaisiin arvoihin. (Ahonen ym. 2004: 1-2.)

Lenen toimivuudesta on aloitettu vuonna 2001 seurantatutkimus, jossa terveydenhoitajat tekivät lene -arvion neuvolakäyntien yhteydessä. Seulontatutkimukseen osallistui ensimmäisessä vaiheessa 434 neljä- tai viisivuotiasta lasta. Lenen tulokset olivat odotettuja, ja tämän tutkimuksen perusteella se näyttää riittävän 4-5 -vuotiaiden seulontaan neuvolassa, mutta tietoa tulosten yhteydestä kehityksen ja oppimisen ongelmiin pitkällä aikavälillä tarvitaan lisää. (Ahonen ym. 2004: 1, 4-5.)

4 Motorisen kehityksen tukeminen

4.1 Ympäristön merkitys

Lapsen kehitykseen vaikuttavat monet erilaiset tekijät, kuten biologiset ja psykologiset tekijät, sekä ympäristö, jossa lapsi toimii. ICF:n mukaan ympäristötekijät jaetaan viiteen osa-alueeseen, joita ovat tuotteet ja teknologiat, luonnonmukainen ympäristö ja ihmisten tekemät ympäristömuutokset, tuki ja keskinäiset suhteet, asenteet ja palvelu ja hallintopolitiikka. Nämä sisältävät sekä fyysiset ja sosiaaliset tekijät, sekä ympäristön asenteet. (ICF 2011:43-44.)

Leikki-ikäisen motoriseen kehitykseen vaikuttaviin ympäristötekijöihin kuuluvat erilaiset yhteiskunnalliset ja kulttuuriset tekijät ja lapsen sosiaalinen ympäristö kuten perhe ja päiväkot. (Iivonen 2008: 36.) Perhe edustaa ICF-luokituksessa tukea ja keskinäisiä suhteita ja esimerkiksi päiväkot on osa palvelu- ja hallintopolitiikkaa (ICF 2011: 44). Perheen lisäksi ympäristötekijöitä ovat sosioekonominen status, vanhempien koulutus ja kokemus vanhemmuudesta ja kyvykkyydestä vanhemmuuteen. Tutkimusten mukaan vanhempien tuloilla on merkittävä vaikutus lapsen osallistumisella päivittäisiin aktiviteetteihin. (Soref – Rosenberg – Jarus 2012: 562.)

4.1.1 Sosiaalinen ympäristö

Tässä työssä käsittelemme sosiaalisen ympäristön osalta perheen osuutta lapsen kehitykselle. Perheellä on iso merkitys lapsen kehitykselle (Iivonen 2008: 43). Mahdollistamalla lapsen liikkumisen omaa tasoa vastaavassa ympäristössä, vanhemmat voivat tukea lapsen motorista kehitystä (Kinnunen – Rahomäki 2011: 9-10). Esimerkiksi käymällä lapsen kanssa leikkipuistoissa tai metsässä, missä lapsi voi kiipeillä ja tasapainoilla. Silloin kun lapsi saa harjoitella osaavamman aikuisen, esimerkiksi vanhempiansa kanssa, sellaisia taitoja joihin hän ei vielä itse pystyisi, lapsi pystyy oppimaan sellaisia taitoja joita hän ei vielä yksin kykenisi tekemään. Tällöin puhutaan oppimisen tapahtuvan lähikehityksen vyöhykkeellä. Lasta lähellä olevilla aikuisilla on tärkeä tehtävä motivoida lasta oppimaan uusia taitoja. (Iivonen 2008: 43.)

Luonnollisesti vanhemmat ovat välttämätön tekijä kun puhutaan leikki-ikäisen lapsen osallistumisesta päivittäisiin aktiviteetteihin. Vanhemmuuden minäpystyvyys ”parental self-efficacy” tarkoittaa vanhempien ydinuskomusta omista kyvyistään järjestellä ja selvittää lasten ja heidän asioiden hoitamisesta. Samoin kokemus vanhemmuudesta, kyvykyys vanhemmuuteen ja organisointiin sekä lasten tehtävistä huolehtimiseen voi olla tekijä, joka vaikuttaa lapsen osallistumiseen. (Soref ym. 2012: 562.) Esimerkiksi vanhempi voi antaa lapselle mahdollisuuden osallistua itse syömiseen, vaikka syöminen olisi nopeampaa ja vähemmän sotkuista jos vanhempi syöttäisi lapsen. Syömisessä lapsi harjoittelee samalla käden hienomotoriikkaa. Jos vanhemmat saavat riittävästi tietoa motorisen kehityksen tukemisesta, he voivat olla myös ovat kyvykkäämpiä toimimaan vanhempana ja tätä kautta vaikuttaa lapsen osallistumiseen.

Lapsen ja vanhemman välinen vuorovaikutus on lapsen sosiaalista ympäristöä. Lapsen motorinen osallistuminen kuten leikkiminen on yhteydessä vanhemmilta saatuun vuorovaikutukseen. Eli lapsen leikkimisiin vaikuttaa se, miten vanhempi reagoi ja vastaa lapsen tarpeisiin leikin aikana ja sen yhteydessä. Lapsen motorisella osallistumisella ei ole eroavaisuuksia lapsen leikkiessä hänen äitinsä tai isänsä kanssa. (Chiarello – Huntington – Bundy 2006: 129.)

4.1.2 Lapsen elinympäristö ja teknologia

Fyysinen ympäristö voi vaikuttaa edistävästi tai estävästi lapsen mahdollisuuksiin harjoitella motorisia taitoja (Paakkinen 2012: 13). Lapsen fyysinen ympäristö tukee hänen motorista kehitystään ja motoristen perustaitojen saavuttamista, jos se tarjoaa mahdollisuuksia valita erilaisia tehtäviä, liittyy niitä toisiinsa ja myöhemmin soveltaa niitä uusissa tilanteissa (Iivonen 2008: 42; Kinnunen – Rahomäki 2011: 10). Lapsen fyysiseen ympäristöön kuuluvia tekijöitä ovat esimerkiksi asuinpaikan sijainti ja asuinympäristö, palvelujen saatavuus, alueen rakentamisen aste, leikkipaikat, harrastusmahdollisuudet, alueen turvallisuus, perheen varallisuus ja asuinpaikan ilmasto (Paakkinen 2012: 13). ICF-luokituksen mukaan nämä asiat edustavat tuotteita ja teknologiaa, sekä luonnonmukaista ympäristöä ja ihmisen tekemiä ympäristömuutoksia (ICF 2011: 43).

Lapset leikkivät perinteisiä pihaleikkejä vähemmän kuin ennen. Tätä selittää osaltaan kaupungistuminen, liikenteen lisääminen, perheiden yhtenäisen päivärytmin rikkoutuminen ja erilaisten, ohjattujen harrastusten varhaisempi aloittaminen. Toisaalta vuoden

2005 liikuntatutkimus osoittaa että lapset liikkuvat harrastuksissaan melko runsaasti. (Iivonen 2008: 43-44.) Kaupungistuminen ei yksin kuitenkaan selitä ilmiötä, sillä rakennettu ympäristö voi toimia myös liikunnallisten harrastusten ja leikkien mahdollistajana. Kaupungeissa on maaseutua enemmän mahdollisuuksia osallistua erilaisiin ohjattuihin harrastuksiin ja kaupunkiympäristö tarjoaa maaseutua enemmän rakennettuja leikki- ja liikuntapaikkoja (Iivonen 2008: 43-44).

Tutkimuksissa on todettu kaupunki ja maaseutu ympäristön tarjoavan erilaisia ärsyksiä, ja kehittävänsä tämän vuoksi eri tavoin lasten motorisia taitoja. Yhdysvalloissa tehdyssä tutkimuksessa kaupungissa asuvilla lapsilla oli paremmat esineiden käsittelytaidot kuin maaseudulla asuvilla. Tutkimuksessa ei kuitenkaan havaittu eroja maaseudulla kasvaneiden lasten ja kaupungissa kasvaneiden lasten liikkumistaidoissa. (Rudisill – Martin – Weimar – Wall – Valentini 2002).

Käsittelytaitojen kehittyminen edellyttää havaintomotoriikan kehittymistä, joten voi olla että kaupunkiympäristön tarjoaa monipuolisempia aistiärsyksiä, jotka kehittäväts lapsen havaintomotoriikkaa ja sitä kautta myös käsittelytaitoja. Toisaalta Norjassa tehdyssä tutkimuksessa havaittiin että niillä lapsilla joilla oli mahdollisuus liikkua metsässä päivittäin, oli paremmat tasapaino ja koordinaatiotaidot kuin verrokkiryhmän lapsilla jotka eivät liikkuneet metsässä päivittäin. Maaseudulla voi olla kaupunkeja paremmat mahdollisuudet liikkua rakentamattomissa ympäristöissä, kuten metsässä. (Fjortolf 2001:115-117; Iivonen 2008: 43-44.)

Kaupungistumisen ja yhteiskunnan muuttumisen lisäksi, myös teknologia on kehittynyt paljon viimeisten vuosikymmenien aikana. Teknologian kehittymisen myötä myös lasten tekniikan parissa viettämä aika on lisääntynyt, mikä voi vähentää liikkumiseen käytettyä aikaa ja siten myös motorisia taitoja harjoitellaan vähemmän. Toisaalta lapset voivat myös omaksua erilaisia positiivisia käyttäytymismalleja, ja innostua liikkumaan ja harjoittelemaan motorisia perustaitoja urheilusankarien ja idolien avulla. Tekniikan avulla voidaan myös kehittää uusia tapoja, jotka innostavat lapsia fyysiseen aktiivisuuteen. (Iivonen 2008: 44.)

Teknologian kehittyminen ja mediatarjonnan monipuolisuus voivat vaikuttaa lapsen kehitykseen sekä edistävasti että estävästi. Lapsen ajankäyttö monipuolisen median ääressä saattaa viedä tilaa muilta kehitystä tukevilta aktiviteeteilta kuten fyysiseltä harjoittelulta ja toisten lasten kanssa leikkimiseltä. Lapsi voi esimerkiksi pelata tietokonepelejä

sisällä sen sijaan, että leikkisi muiden lasten kanssa ulkona kehittäen motorisia taitojaan. Median ääressä kulutettu aika voi saada negatiivisia terveysvaikutuksia aikaan esimerkiksi lapsen kehonkäsityksessä, omakuvassa, ravitsemuksessa, ja lisätä ylipainoa. (American Academy of Pediatrics. Committee On Public Education 2001: 423.)

Suomessa 0-8-vuotiaiden lasten mediakäyttäytymistä on tutkittu maanlaajuisella kyselytutkimuksella. Vanhemmille teetetystä tutkimuksesta selviää, että yli kaksivuotiaista reilu 90 prosenttia katsoo päivittäin televisiota ja lähes kaikki käyttävät internetiä joskus, pääasiassa kuvaohjelmien katseluun. Digitaalisten pelien pelaaminen on lisääntynyt lasten keskuudessa ja pelien käyttäminen lisääntyy sitä mukaa kun lapsi vanhenee. Esimerkiksi 3-4-vuotiaista kaksi kolmasosaa pelaa digitaalisia pelejä. Lapset alkavat saada oman kännykän 5-vuotiaana, lähes kaikilla 8-vuotialla on jo oma kännykkä. (Suoninen 2013: 24,34,41,45.) Lisääntynyt median käyttö voi siis olla myös suomalaislasten yksi ehkäisevä tekijä motoriselle kehitykselle. Liikunnallisia leikkejä leikitään vähemmän ja aika käytetään median ääressä istumiseen. Toisaalta teknologian kehittyminen ja esimerkiksi erilaiset oppimispelit tarjoavat myös mahdollisuuksia edistää lapsen motorista kehitystä uusilla tavoilla.

Lapsen elinympäristössä monet asiat voivat toimia samaan aikaan sekä kehitystä edistävinä että ehkäisevinä tekijöinä. Vanhemmilla lapsen kasvattajina on valta päättää esimerkiksi lapsen mediakasvatuksesta ja erilaisten teknologisten laitteiden hankkimisesta. Toisaalta sama koskee myös kaupunki ja maaseutu ympäristöä, tutkimusten mukaan ei voida sanoa että toinen ympäristöistä olisi lapselle ehdottomasti parempi kasvupaikka. Tärkeintä olisikin että siinä ympäristössä, jossa lapsi elää hänelle tarjottaisiin mahdollisuuksia kehittyä ja harjoitella mahdollisimman monipuolisesti.

4.2 Yksilötekijät

Ympäristötekijöiden lisäksi lapsen yksilölliset tekijät, joita ovat ikä, emotionaaliskognitiiviset kyvyt ja terveys, vaikuttavat lapsen kykyyn sitoutua ja osallistua päivittäisiin aktiviteetteihin. Lapsen emotionaaliskognitiivisia kykyjä ovat esimerkiksi lapsen minä-pystyvyysskokemus. Minä-pystyvyysskokemus tarkoittaa, miten lapsi uskoo omiin kykyihinsä selviytyä itsenäisistä tehtävistä. Lapsen minä-pystyvyys vaikuttaa hänen osallistumiseen ja itsenäisyyteen erilaisissa arkipäivän toiminnoissa. (Soref ym. 2012: 562.) Ikä vaikuttaa osallistumiseen siten että tietyn ikäinen lapsi osallistuu taitojensa mukaan toimintoihin.

Esimerkiksi 1-vuotias ei vielä osallistu aktiivisesti pukeutumiseen, sillä 1-vuotiaan motoriset taidot eivät ole vielä kehittyneet riittävästi. Tutkimuksissa on todettu, että motoriset perustaidot hyvin hallitsevat lapset ovat myös fyysisesti aktiivisempia kuin heikommat motoriset perustaidot omaavat lapset (Laukkanen — Finni — Pesola — Sääkslahti 2013: 2).

Lapset käyttävät leikeissään mielellään niitä taitoja, joissa he ovat luontaisesti hyviä. Esimerkiksi lapsi joka juoksee taitavasti, harjoittaa juoksutaitoaan useammin ja mieluummin kuin lapsi, joka on juoksutaidoltaan heikompi. Näin useasti harjoittelevan lapsen juoksu-tekniikka, nopeus ja ketteryys paranevat suhteessa lapseen, joka on varovaisempi eikä niin kiinnostunut juoksemisesta. (Paakkinen 2012: 1.) Jotta vanhemmat voivat eri tavoin motivoida lasta harjoittelemaan myös heikompia taitojaan, on lapsen temperamentin ja mielenkiinnonkohteiden tunteminen tärkeää. Lasta, joka ei esimerkiksi tykkää kynätyökentelystä, voi kuitenkin motivoida esimerkiksi mieluisten kuvien värittäminen, kynäpelit tabletilla tai liitutaululle piirtäminen.

Varhaislapsuudessa opitut taidot ja elämäntavat luovat perustaa myöhemmälle kehitykselle. Fyysinen aktiivisuus on merkittävä tekijä lapsen tasapainoisen kasvun, kehityksen ja motoristen taitojen kehityksessä. Fyysinen aktiivisuus ei kuitenkaan tarvitse olla tietyn lajin harjoittelua tai harrastamista, vaan leikki-ikäiselle lapselle oivallinen tapa olla fyysisesti aktiivinen on esimerkiksi liikunnalliset leikit. Leikkien tulisi sisältää hyppimistä, juoksemista, heittämistä ja kiinniottamista, sillä ne stimuloivat kehitystä ja kehittävät hermoston tarpeita. (Paakkinen 2012:17.)

Tutkimusten mukaan lasten fyysinen aktiivisuus on vähentynyt ja samalla lasten ylipaino lisääntynyt. Lihavuuden kehittyminen voi alkaa jo leikki-ikässä, ja aiheuttaa kansanterveydellisiä ongelmia lapselle myöhemmässä iässä, jos kehitykseen ei puututa. Lääkäriseura Duodecim ja Suomen Lastenlääkäriyhdistys on tehnyt yhteistyönä käypähoito-suosituksen (2005) terveydenhuollon ammattilaisille, kuten neuvolan työntekijöille. Suosituksen tavoitteena on ehkäistä lasten lihavuutta. Ehkäisyn tulisi olla terveyslähtöistä, eikä painontarkkailuun liittyvää. Eli neuvolassa tulisi kannustaa ja keskustella terveellisistä elintavoista, eikä keskittyä niinkään painontarkkailuun ja painokäyrän seurantaan. Varhaislapsuudessa opittu liikunnallinen elämäntapa ehkäisee ylipainon ja tuki- ja liikuntaelinsairauksien kehittymistä. (Paakkinen 2012:17.)

Suomessa on tutkittu 3 -vuotiaiden päiväkotilasten fyysistä aktiivisuutta. Tulosten mukaan lasten fyysinen aktiivisuus on pääosin kevyttä työskentelyä, kuten istumista, leikkimistä tai rauhallista kävelyä. 3-vuotiaat lapset liikkuvat keskiraskaasti keskimäärin 58 minuuttia päivässä. Keskiraskaasta toimintaa oli esimerkiksi kevyt juoksu. Kukaan tutkimukseen osallistuneista ei liikkunut Varhaiskasvatuksen liikunnan suositusten (2005) mukaan. Suositus on liikkua 2 tuntia vähintään keskiraskaasti päivittäin. (Soini ym. 2011: 52,54.)

Vanhemmat voivat tukea lapsen motorista kehitystä ottamalla huomioon lapsen yksilölliset tekijät, joiden kautta he voivat muokata toimintaa kyseiselle lapselle motivoivaksi. Vanhemmilla on tärkeä tehtävä myös kannustaa lasta yrittämään asioita, ja näin kasvat-
taa lapsen minä-pystyvyyden tunnetta. Lapsen vanhemmat ja hänelle tärkeät aikuiset toimivat roolimalleina lapselle, joten heidän asenteillaan ja elämäntavoillaan on vaikutusta lapsen myöhemmin omaksumille tavoille.

4.3 Leikit kehityksen tukena

Vanhempana voit tukea lapsen motorista kehitystä antamalla lapselle mahdollisuuksia leikkiä. Vanhempi voi tukea motorista kehitystä sallimalla lapsen leikkiä sekä yksin että yhdessä vanhemman kanssa erilaisissa ympäristöissä. Leikin avulla lapsi harjaannuttaa fyysisiä ja motorisia taitoja ja ne heijastavat lapsen kehitystasoa. Kehittymisen kannalta on tärkeää, että leikit vastaavat lapsen kehitystasoa. Liian helpot tai vaikeat leikit eivät herätä tarvittavaa innostusta lapsessa. Leikkien tulee olla myös tarpeeksi erilaisia, jotta lapsen kehittyminen on monipuolista. (Koistinen ym. 2004:66.) Leikillä on suuri merkitys lapsen kehitykselle ja persoonallisuuden rakentumiselle, ja se on lapselle luonnollinen oppimiskeino. Leikkiessä lapsi harjoittelee erilaisia motorisia taitoja ja itsenäisyyttä. Se on lapselle myös keino käsitellä ja ilmaista omia ajatuksia ja tunteita. Yhteisleikissä myös sosiaaliset taidot, yhteistyötaidot ja moraali sekä empatiakyky kehittyvät. (Venetpalo – Tiihonen 2012:19-20.)

Leikin käsitteen määrittely yksiselitteisesti on vaikeaa, ja monesti pohdimme lasketaanko esimerkiksi urheilu, luovat toiminnat tai nukketeatteri leikiksi. Eri teoreetikot määrittelevät leikin käsitteen eri tavalla. Bundyn (2011) on tullut tunnetuksi leikin tutkijana toimintaterapian alueella, ja hän on kehittänyt leikin elementtien mallin. Hän määrittelee leikin lei-

kiksi sen elementtien perusteella. Bundyn mukaan lapsen toiminta on leikkimielistä leikkiä, kun leikki on enemmän sisäisesti kuin ulkoisesti motivoitunutta, lapsi kontrolloi leikkiä itse ja hänellä on vapaus irrottautua realiteeteista sekä leikin muodostaessa kehyksen joka kertoo leikkijöille kuinka toimia. Leikin ajatellaan olevan enemmän sisäisesti kuin ulkoisesti motivoitunutta kun leikki tuntuu lapsesta hauskalta ja sosiaalisesti mukavalta, se on yllätyksellistä ja leikkiessä lapsi kiinnittää huomiota enemmän prosessiin kuin lopputulokseen. (Bundy 2011: 137-139; vrt Piaget 1999; Vygotski 1978) Esimerkki ulkoisesti motivoituneista leikeistä on vanhemman luvatta lapsille kakkua, jos nämä leikkivät nukeilla aikuisen siivotessa. Tällöin lapset saattavat leikkiä, mutta he kiinnittävät enemmän huomiota leikin loputtua odottavaan palkintoon kuin itse leikkiprosessiin. Kontrolli lapsella on leikeistä silloin kun hän on voi lopettaa leikin koska haluaa ja leikki on turvallista ja sopivan haasteellista mahdollistaen motivaation säilymisen. Vapauteen realiteeteista kuuluvat huumori, hauskanpitäminen ja todellisuuden rajojen rikkominen. Leikeissä voi olla mukana näkymättömiä ystäviä ja niissä voi tapahtua asioita, jotka eivät ole todellisuudessa mahdollisia. Leikkiessään lapsi käsittelee ja muuttaa todellisuutta. (Bundy 2011: 137-139.)

Leikki on lapsen oma maailma, jossa hän on täynnä itsetuntoa ja saa positiivisia kokemuksia. Lapsi voi leikkiä melkein missä tahansa, jossa kokee olonsa turvalliseksi. Oma-toimisesti leikkiessään lapset mielellään jäljittelevät aikuisen tekemisiä, esimerkiksi leikkivät kotia. Tämä on tärkeää lapsen kehityksen kannalta, koska tällä tavoin lapsi tutkii, kokeilee ja jäsentää erilaisia arkisessa ja lapsen elämässä vastaan tulevia asioita. Aikuisen voi kannustaa lasta leikkiin luomalla turvallisen ja myönteisen ilmapiirin leikille, ja luomalla erilaisia leikki-ideoita tekemällä lapsen kanssa yhdessä asioita esimerkiksi retkeillen luonnossa, leipoen yhdessä tai lukemalla lapselle. (Venetpalo – Tiihonen 2012:10-11.)

Lapsen kyky ja taidot leikkiä kertovat paljon hänen kehityksestään, erityisesti sosiaalisesta ja kognitiivisesta kehityksestä. Tutkijoiden mukaan varhainen leikkikäyttäytyminen heijastaa lapsen kognitiivista kehitystä. Leikin ensimmäiset kehitysasteet ilmentävät varhaista sensomotorista kehitystä kun taas leikin myöhemmät muodot kertovat myöhemmästä sensomotorisesta kehityksestä ja esioperatiivisesta kehityksestä. Jotkut tutkijat uskovat, että symbolinen leikki kertoo lapsen kyvystä luoda symbolista kapasiteettia ja toimintakykyä ja älyllistä/henkistä kapasiteettia. (Casby 2003: 175; Hartikainen 2013: 14-16.)

Lapsen kasvaessa, myös hänen leikkinsä kehittyy. Leikin luokitteluun eri tutkijat ovat kehittäneet erilaisia luokituksia. Tässä opinnäytetyössä kuvaamme 1-6 -vuotiaan leikin kehitystä Piagetin teorian avulla. Piagetin leikin luokittelu seuraa lapsen kehitystä erityisesti sosiaalisten taitojen ja kognitiivisten taitojen kehitystä. Hän jakaa leikin kehityksen karkeasti kolmeen tasoon: käytännöllisiin leikkeihin, symboliseen leikkiin ja sääntöleikkeihin. Piagetin teorian mukaan leikin kehitystä voidaan jakaa vielä alatasoihin. Lapsen leikki kehittyy eri vaiheiden kautta, alkaen sensomotorisesta tutkivasta leikistä ja siirtyen myöhemmin esineiden kohtalaisen monipuoliseen käyttöön. Lapsen leikkitaitojen kehityksessä juonellisuus leikeissä lisääntyy, esineiden käyttö monipuolistuu ja esineet saavat uusia merkityksiä. Aluksi lapsen leikki on rinnakkaisleikkiä, jossa lapsi leikkii yksin vaikka samalla hiekkalaatikolla on muita lapsia leikkimässä. Leikkitaitojen kehityksessä leikki muuttuu yhteisleikiksi muiden kanssa. Piagetin teoriassa leikin kehitysvaiheet eivät täysin seuraa toisiaan lineaarisesti, vaan esimerkiksi sääntöleikit alkavat kehittyä osittain samaan aikaan symbolisten leikkien kanssa noin neljä - seitsemän vuotiaana. Ja toisaalta esimerkiksi roolileikkien leikkiminen ei täysin lopu, vaikka lapsi alkaa leikkiä myös sääntöleikkejä. (Casby 2003: 164,176; Hartikainen 2013: 14-19.)

Piagetin mukaan käytännölliset leikit jaetaan sen perusteella ovatko sensomotorista vai liittykö toimintaan ajatustyötä. Alle vuoden ikäisenä lapsen leikki on asioiden tutkimista ja toistoa ilman sosiaalista vuorovaikutusta. Lapsi tunnustelee esineitä käsillä ja suulla, nuolee, hakkaa ja kaataa asioita ilman tarkempaa juonta tai päämäärää, perustuen aistihavaintojen saamiseen. Tätä leikin vaihetta kutsutaan sensomotoriseksi leikiksi. (Casby 2003: 177.) Lapsen kasvaessa ja kehittyessä, myös leikki muuttuu. Noin vuoden iässä lapsen leikkiin tulee mukaan ajatusta, ja hän alkaa esimerkiksi painaa esineitä, painaa nappeja ja työntää asioita. Lapsi sitoutuu leikkiin paremmin ja toimii aktiivisemmin kuin sensomotorisen tason leikissä. (Casby 2003: 178.) Käytännöllisen tason leikeissä keskeistä on asioiden harjoittelu, ne tuottavat mielihyvää ja ovat lyhytkestoisia ja käytännönläheisiä. Noin 1-2 vuotias lapsen leikkikäyttäytyminen on hyvin motorista, ja lapsi esimerkiksi nauttii kävelemisestä edestakaisin, kiipeilystä, juoksemisesta ja hyppimisestä. Tämän ikäisen lapsen leikki on vielä sosiaalisesti melko alkeellista, pääsääntöisesti yksinleikkiä, mutta lapsi voi katsella mielellään muiden leikkiä. Vanhemmat voivat kannustaa tämän ikäistä lasta leikkimään tutkimalla yhdessä lapsen kanssa leluja ja olemalla kiinnostuneita lapsen aloitteista. Hyviä leluja 1- 2 vuotiaalle ovat esimerkiksi nuket, muotolelut, pallot ja kuvakirjat. (Mulligan 2003: 98-102.)

Lapsen kasvaessa sensomotorinen leikki muuttuu vähitellen symboliseksi ja siinä alkaa näkyä yksinkertaisia rakenteita. Symboliset leikit ovat seurausta lapsen ajattelun kehittymisestä, ja kyvystä mallintaa asioita ja ihmisiä. Tämän tason leikeissä näkyy lapsen mielikuvitus, ja samalla lapsi kehittää mielikuvitustaan lisää leikkiessään tällaisia leikkejä, esimerkiksi useimmat roolileikit ovat esimerkkejä symbolisista leikeistä. Piagetin teorian mukaan symbolista leikki kehittyi useiden vaiheiden kautta. (Hartikainen 2013: 17-19; Casby 2003: 164-166, 177-178.) Noin kaksi- kolmivuotias lapsi kertoo mielellään sanallisesti leikeistään muille ja roolileikit yleistyvät. Lapsi voi katsoa vanhemmistaan mallia ja leikkiä itse samoja asioita, esimerkiksi syöttää nallea kuten äiti syöttää siskoa. Lapsi käyttää leikeissään osaamiaan motorisia taitoja, kuten hyppii kahdella jalalla, kävelee ja juoksee. Yksinkertaiset pallopelit kuten pallon potkiminen ja viskominen onnistuvat myös tässä iässä. Tyypillisesti kaksi- kolmivuotiaat lapset nauttivat leikeistä joista saa paljon tuntokokemuksia, kuten hiekalla tai vedellä leikkiminen. (Bundy 2011: 139-140; Mulligan 2003: 100-103.)

Neljävuotiaana lapsen leikeissä rakenteisuus lisääntyy ja roolileikit jatkuvat. Lapsen ajattelun ja symbolisen älykkyyden kehittyessä, ja leikit ilmentävät aiempaa enemmän todellisuutta ja lapset esimerkiksi nauttivat pukeutumisesta leikeissään. Nelivuotias lapsi osaa jakaa asioita ja on kiinnostunut leikkikavereista. Myös yksinkertaiset sääntöpelit alkavat onnistua nelivuotiaana, kun lapsi alkaa ymmärtää ihmisten välisiä suhteita noin 4-7 vuotiaana. Viisivuotiaana lapset innostuvat sääntöpeleistä ja pystyvät paremmin sitoutumaan ohjattuihin harrastuksiin. Lapset oppivat uusia taitoja kuten uimaan, luistelemaan, ajamaan pyörällä ja soittamaan soitinta, sen mukaan mitä taitoja he harjoittelevat. (Bundy 2011: 139-141; Hartikainen 2013: 17-19; Mulligan 2003: 102-103.)

Erityisen suuri merkitys karkeamotoriikan kehittymiselle on liikunnallisilla leikeillä. Liikunnallisten leikkien avulla lapsi käyttää lihaksia säännöllisesti ja jatkuvasti. Leikit, riittävä lepo ja terveellinen ruokavalio ovat yhteydessä lapsen neurologiseen ja lihaksiston kehitykseen. Leikin avulla lapsi oppii hahmottamaan omia kehon liikkeitä ja liikkumistaan. Tämä luo perustan terveen itsetunnon ja positiivisen minäkuvan syntymiselle myöhemmässä vaiheessa. Jotta keho kuormittuisi riittävästi, jänteet, luukudos ja sidekudos vahvistuisivat ja hengitys- ja verenkiertoelimistö kehittyisi suotavasti, tulisi liikunnallisia leikkejä olla päivässä useamman kerran, niin että lapsi hengästyisi. (Paakkinen 2012:17.)

Fyysisesti aktiiviset leikit muovaavat lapsen lihassolujen erikoistumista ja aivoverkkojen syntymistä, laajentumista ja järjestäytymistä. Lapsen neurologisen kehityksen, motoristen taitojen ja taloudellisen tavan liikkua keittymiseksi, vanhempien olisi tärkeää tukea ja kannustaa lapsia liikkumaan tarjoamalla heille monipuolisia leikkimahdollisuuksia ja mahdollisuuksia liikkua lapsen toimintakykyä edistävissä ympäristöissä. (Iivonen 2008: 38, 43.)

Kehityksen tukemiseksi lasta tulisi liikunnallisiin leikkeihin. Tässä vanhemmilla on ensisijainen vastuu. Neuvolassa saatu tuki ja tieto auttaa vanhempia kannustamaan lasta fyysiseen aktiivisuuteen. Motoristen perustaitojen kehityksen kannalta lapsi tarvitsee kannustusta vauhdikkaisiin leikkeihin ja aikuisen ohjausta liikuntaan säännöllisesti. Laajassa STRIP-projektissa on tutkittu ulkoilun ja liikuntaan kannustamisen merkitystä lapsen kehitykselle. Tutkimuksessa toisille perheille annettiin kannustusta arkiliikuntaan ja ulkoleikkeihin ja toisille perheille ei. Lasten liikunnallisia taitoja tarkkailtiin säännöllisesti kolmen vuoden aikajaksolla. Tulosten mukaan lapsiperheet, jotka olivat saaneet kannustusta liikuntaan, olivat leikkineet enemmän ulkona ja lapset kehittyneet liikuntataidoissaan verrokkiryhmää paremmin. (Paakkinen 2012:25.)

Leikin avulla lapsi voi myös ilmaista itseään. Lapsen liikunta-aktiivisuus on sitä korkeampi mitä enemmän liikuntamahdollisuuksia on tarjolla. Lasta ohjaa leikkimään sisäisen motivaation lisäksi mielenkiinnonkohteet. Leikin pitäisi olla lapselle mielekästä, jotta hän tekisi sitä useasti. Lasten liikunta koostuu suurimmalta osin juuri omaehtoisesta liikunnasta, eli lapsi liikkuu oman mielenkiinnon ja halujen mukaan. Pieni osa liikunnasta on ulkopäin ohjattua eli esimerkiksi päiväkodin järjestämää ja ohjaamaa. (Paakkinen 2012: 25.)

5 Videoklippien tuotteistamisprosessi

5.1 Työn toteuttaminen toiminnallisena opinnäytetyönä

Opinnäytetyö toteutettiin toiminnallisena opinnäytetyönä. Toiminnallinen opinnäytetyö koostuu käytännön toteutuksesta, tuotteesta ja raportista. Toiminnallisen opinnäytetyön on hyvä olla käytännönläheinen ja sen tulee sisältää riittävästi alan ajantasaista tietoa ja tutkimuksia. Toiminnallisessa opinnäytetyössä ei ole välttämätöntä käyttää tutkimuksellisia menetelmiä, ja vain tarkoin perustein päädytään aineiston keräämiseen ja systemaattiseen analysoimiseen, jotta opinnäytetyön laajuus ei kasvaisi liikaa opintopisteisiin nähden. Toiminnallisen opinnäytetyön tutkimuksellinen selvitys kuuluu tuotteen toteutustapaan. Toteutustapa tarkoittaa keinoja joilla videomateriaalin sisältö hankitaan ja videon virikkeet toteutetaan. (Vilka–Airaksinen 2003: 10, 56.)

Opinnäytetyön lopputuotteena oli kolme lyhyttä videota ja kirjallinen raportti. Toteutimme videomateriaalin vauvankaa.fi -verkkosivuille, ja niiden tuotteistamisprosessi oli isossa merkityksessä opinnäytetyössämme. Videomateriaalin sisältö määräytyi työn teoreettisen tietoperustan avulla. Toiminnalliseen opinnäytetyöhön kuuluu tuotteen lisäksi tutkimuksellinen selvitys (Vilka – Airaksinen 2003: 56). Tutkimuksellisen selvityksen pohja on erilaisten teoreettisten viitekehysten kautta hankituissa tutkimuksissa, artikkeleissa ja kirjoissa.

Jotta työmäärä ei olisi kasvanut kohtuuttoman suureksi, työssä ei käytetty tutkimuksellisia menetelmiä aineiston ja tiedon keräämisessä. Kuitenkin keinot selvitykseen vaadittavan tiedon keräämisessä olivat melko samat kuin tutkimuksellisessakin opinnäytetyössä, mutta tutkimuskäytäntö toteutui väljemmässä merkityksessä. Työn luotettavuuden ja käytettävyyden lisäämiseksi videomateriaali näytettiin tekovaiheessa tutuille vanhemmille. Lopullinen videomateriaali muokattiin näiden palautteiden perusteella

5.2 Videomateriaalin teoriaperusta ja vastaukset ohjaaviin kysymyksiin

Työn teoreettinen tietoperusta on rakennettu vastaamaan opinnäytetyötä ohjaaviin kysymyksiin niin, että siinä näkyy monialaisuus sekä molempien ammattialojen erityisosaaminen. Työssä käsiteltäviä asioita on jäsennelty ICF –luokituksen mukaisesti. Luokitus

jaottelee lapsen motoriseen kehitykseen vaikuttavia tekijöitä, ja havainnollistaa eri tekijöiden välistä dynaamista vuorovaikutusta lapsen toimintaan osallistumiselle. Teoriatietoa voi jäsenellä useilla eri tavoilla, mutta tähän työhön ICF –luokitus on valittu sen moniammatillisuuden vuoksi.

Keskeisenä teoriana tässä opinnäytetyössä on motorisen normaalikehityksen kehitysteoriat. Näkökulman syventämiseksi, työssä käsitellään lyhyesti myös motorista oppimista ja kehitystä sensorisen integraation näkökulmasta. Työssä tuodaan esille lapsen motorista kehitystä neuvolan ikäkausitarkastusten näkökulmasta tuoden esille keskeimpiä lasten osaamia taitoja ja ikäkausikohtaisissa-arvioinneissa tutkittavia taitoja. Tässä opinnäytetyössä myös käden otteiden ja esineiden käsiteltävyyden kehittymistä, koska se on keskeinen asia neuvolan ikäkausitarkastuksissa ja myös toimintaterapeuttien ydinosaamista.

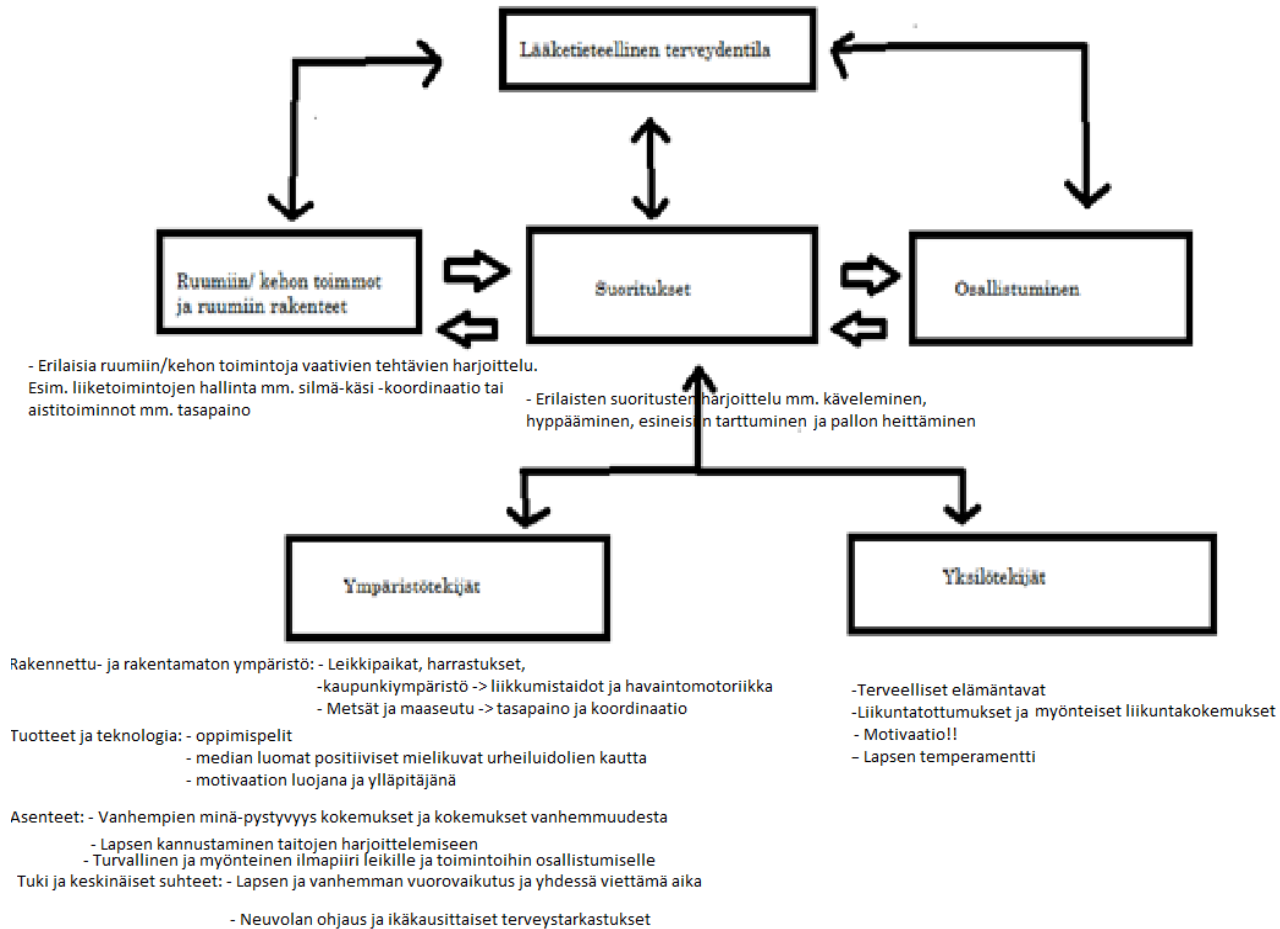
Lapsen sosiaalista että fyysistä ympäristöä käsitellään tässä työssä ympäristö -otsikon alla. Ympäristöä ja lapsen yksilötekijöitä käsitellään siitä näkökulmasta kuinka ne vaikuttavat lapsen motoriseen kehitykseen. Koska teknologian käyttäminen on yleistynyt viime vuosina ja sen vaikutusta lasten liikuntakäyttäytymiseen ja sen kautta motoriseen kehitykseen on pohdittu paljon, työssä on haluttu nostaa asia esille tutkimusten valossa. Työssä on tarkasteltu myös maaseudun ja kaupunkiympäristön vaikutuksia ja eroja lapsen motoriselle kehitykselle. Sosiaalisessa ympäristössä on keskitytty lapsen ja hänen vanhempiensa väliseen suhteeseen, koska leikki-ikäisen elämässä vanhemmilla oletettavasti on todella iso rooli.

Kehityksen tukemisen näkökulmasta keskeinen asia on leikki, koska useissa tutkimuksissa ja malleissa on todettu lapsen harjoittelevan motorisia taitojaan leikin kautta. Leikki on nostettu tässä työssä esille, jotta vanhemmat ymmärtäisivät leikin merkityksen kehitykselle ja voisivat tukea lapsen tarkoituksenmukaista. Leikin kehityksen kuvaamisessa on käytetty Piagetin leikin kehitysteorioita ja sensomotorisen integraation teorioita, sekä leikin määrittelyssä Anita Bundyn leikkimielisyyden mallia.

Teoriatiedosta poimittiin tämän opinnäytetyön kannalta keskeisimmät vastaukset opinnäytetyötä ohjaaviin kysymyksiin. Nämä vastaukset ohjasivat tuotteen muodon ja sisällön suunnittelua. Ensimmäinen opinnäytetyötä ohjaava kysymys tässä työssä oli millä tavoin vanhemmat voivat tukea leikki-ikäisen lapsen motorista kehitystä? Tukeakseen

lapsen motorista kehitystä vanhemman on tiedettävä leikki-ikäisen kehitykseen vaikuttavat tekijät. Tässä työssä esitellään joitakin esimerkkejä, joiden avulla vanhemmat voivat tukea lapsen motorista kehitystä. Keinot nousevat niistä lapsen motoriseen kehitykseen vaikuttavista tekijöistä, jotka on kerrottu aiemmin tässä työssä. Keskeiset asiat tuodaan tiivistetysti esille videomateriaalissamme, joka julkaistaan vauvankaa -verkkosivustolla. Tässä opinnäytetyössä tarkastelemme ns. normaalisti kehittynyttä, tervettä lasta, joten tässä työssä ei esitellä esimerkiksi lääkkeitä, sähköhoitoja tai apuvälineitä joilla voidaan auttaa esimerkiksi liikuntarajoitteista, kehitysvammaista tai ADHD-lastaa osallistumaan motorisia taitoja vaativaan toimintaan.

Tämän työn teoreettisen viitekehyksen nojalla lapsen toimintaan osallistuminen on dynaaminen prosessi, johon eri osa-tekijät vaikuttavat: ympäristötekijät, yksilötekijät, lapsen suoritukset ja osallistuminen, terveydentila ja kehon rakenteet ja toiminnot. Tässä työssä aihe on rajattu käsittelemään tervettä lasta, joten lapsen lääketieteellisen terveydentilan vaikutusta motoriselle kehitykselle ei ole huomioitu. Tämä opinnäytetyö on rajattu käsittelemään lapsen motorista kehitystä, joten lapsen kognitiivisten ja sosiaalisten taitojen merkitystä lapsen toiminnalle motorisia taitoja vaativissa tilanteissa ei ole huomioitu.

KUVIO 2. ICF-mallin mukaan jäsennettynä lapsen motoriseen kehitykseen vaikuttavat tekijät, joiden kautta lapsen kehitystä voi tukea

Useissa tutkimuksissa on todettu taitojen kehittyvän harjoittelun kautta. Erilaisten ruumiin ja kehon toimintoja vaativien tehtävien harjoittelu kehittää näitä toimintoja. Esimerkiksi kynä- ja askartelutehtävien tekeminen kehittää lapsen silmä-käsi koordinaatiota, ja puunrunkojen tai katukivetyksen päällä tasapainoilu kehittää lapsen tasapainotaitoja. Samalla tavalla vain harjoittelemalla lapsi oppii esimerkiksi kävelemään tai pyöräilemään entistä paremmin. Tämän vuoksi hyvä keino tukea lapsen motorista kehitystä on tehdä asioita yhdessä lapsen kanssa. Toimimalla lapsen kanssa hänen lähikehityksensä vyöhykkeellä, lapsi voi harjoitella ja oppia niitä taitoja joihin ei vielä yksin, ilman aikuista pystyisi. Koska lapsi oppii asioita vain harjoittelemalla, anna hänelle mahdollisuus kokeilla ja toimia mahdollisimman itsenäisesti, ja auta vain tarvittaessa.

Leikki-ikäisen lapsen kohdalla leikkiminen on tärkeä osa motoristen taitojen harjoittelua. Leikkiessä lapsi käyttää osaamiaan taitoja ja harjoittelee uusia ilman tietoista suorittamista. Hyvä keino tukea leikki-ikäisen motorista kehitystä on kannustaa lasta leikkiin tarjoamalla turvallinen ja myönteinen ilmapiiri lapsen omatoimiselle leikille. Myös vanhempien osallistuminen leikkiin ja lapsen kanssa yhdessä tekeminen tukevat motorista kehitystä. Karkeamotorista kehitystä tukevat erityisesti liikunnalliset leikit, joissa lapsi on fyysisesti aktiivinen. Esimerkiksi hyppiminen trampoliinilla kehittää karkeamotoriikkaa. Hienomotoriikkaa taas tukevat erityisesti tehtävät joissa tarvitaan erilaisia käden otteita tai esineiden käsittelyä kuten helmien pujottaminen naruun, piirtäminen ja askartelu. Leikkien ei tarvitse olla erikoisia, vaan esimerkiksi piirtäminen ja päivittäiset toiminnot kuten pukeminen tukevat hienomotoriikan kehittymistä.

Tutkimuksissa todettiin myös ympäristötekijöiden vaikuttavan merkittävästi lapsen motoriseen kehitykseen. Rakennettu ja rakentamaton ympäristö kuten leikkipaikat, metsät ja harrastusmahdollisuudet tarjoavat lapselle puitteet harjoitella erilaisia taitojaan. Tutkimuksissa on todettu kaupunkiympäristön kehittävän lapsen liikkumistaitoja ja havaintomotoriikkaa, ja metsässä liikkumisen taas tasapainoa ja koordinaatiota. Lapsen mahdollisimman ideaalisen motorisen kehityksen tukemisen kannalta olisi hyvä tarjota hänelle mahdollisuuksia liikkua erilaisissa ympäristöissä. Esimerkiksi perheen yhteiset metsäretket, käynnit leikkipuistoissa tai lomareissut kaupungissa tarjoavat lapselle erilaisia virikkeitä ja mahdollisuuksia harjoitella erilaisia taitoja. Myös Lapsen ja vanhemman hyvän vuorovaikutuksen ja heidän yhdessä viettämän ajan on todettu vaikuttavan positiivisesti lapsen motoriseen kehitykseen. Sosiaaliseen ympäristöön liittyy myös vanhempien minä-pystyvyys kokemusten ja kokemukset vanhemmuudesta, joilla on todettu olevan vaikutusta lapsen motoriselle kehitykselle. Lapsen lähiympäristön asenteilla on suuri merkitys esimerkiksi sille, kuinka paljon lapsi saa mahdollisuuksia osallistua itse erilaisiin toimintoihin ja harjoitella taitoja. Turvallinen ja myönteinen ilmapiiri kannustaa lasta leikkimään ja harjoittelemaan erilaisia motorisen kehityksen kannalta tarpeellisia taitoja. Lapsen kehityksen tukemiseksi lapsen ja vanhemman väliseen vuorovaikutukseen ja yhdessä tekemiseen on tärkeä panostaa. Yhteisen ajan ei tarvitse välttämättä olla ennalta suunniteltua ja järjestettyä toimintaa, vaan lapsen mukaan ottaminen arjen tilanteisiin on vähintään yhtä tärkeää. Antamalla lapselle turvaa ja luomalla myönteistä ilmapiiriä vanhempi voi olla mahdollistamassa lapsen leikkiä ja taitojen harjoittelua. Myös muiden saman ikäisten lasten seura on tärkeää.

Vanhempien lisäksi ympäristötekijöihin kuuluvat esimerkiksi terveydenhuollon ammattihenkilöt. Lapsen motorisen kehityksen seurannassa ja tukemisessa neuvolalla ja ikäkausittaisilla terveystarkastuksilla on merkittävä rooli. Ikäkausitarkastusten avulla pyritään mahdollistamaan poikkeavan kehityksen huomaaminen ja tukevien toimien aloittaminen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Kehityksen edetessä normaalista poikkeavasti, on kunnallisen terveydenhuollon tai erikoissairaanhoidon puolelta mahdollista saada erityisiä lapsen kehitystä tukevia palveluita kuten toimintaterapiaa tai fysioterapiaa. Viemällä lapsen ikäkausittaisiin neuvolakäynneille tuet lapsen kehitystä mahdollistamalla mahdollisiin kehityksen poikkeamiin puuttumisen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Terveydenhuollon henkilökunta on vanhempien käytettävissä, joten tärkeää on kysyä rohkeasti itseä mietityttäviä asioita ja hakea apua rohkeasti jos tuntee sitä tarvitsevansa.

Osa lapsen yksilötekijöistä kuten elämäntavat ja tottumukset muokkautuvat lapsuudessa ja nuoruudessa. Tämän vuoksi vanhempien ja lapsen lähipiirin asenteilla terveellisiä elämäntapoja ja liikuntakäsityksiä kohtaan on merkitystä. Suuri lapsen yksilötekijä, joka ohjaa hänen toimintaansa on motivaatio. Lapsen temperamentin ja kiinnostuksen kohteiden tunteminen auttaa kasvattajia löytämään lasta motivoivat tavat harjoitella myös hänelle hankalampia tehtäviä. Terveellisten elämäntapojen perustan muovautuu lapsuudessa, joten tehokas keino tukea lapsen motorista kehitystä tältä osa-alueelta on toimia hyvänä esimerkkinä. Syömällä terveellisesti ja liikkumalla suositusten mukaisesti, lapsi saa hyvän mallin ja terveelliset elämäntavat muotoutuvat automaattisesti osaksi lapsen lapsuutta. Vanhemman on tärkeää huomioida jokainen lapsi yksilönä. Lapset ovat ainutlaatuisia yksilöitä, kuten jokainen aikuinen ja perhekin. Samat keinot tukea lapsen kehitystä eivät välttämättä ole tarkoituksenmukaisia kaikissa perheissä ja myös sisarusten välillä voi olla paljon eroja. Toiset lapset ovat temperamentiltaan arempia kuin toiset. Toiset lapset saattavat seurata tilanteita pitkään sivusta ja viihtyvät mielellään yksin. Toiset ovat luonteeltaan nopeampia ja yrittävät asioita helpommin. Lapsen luonteenpiirteet ja kyvyt tehdä asioita on hyvä tiedostaa esimerkiksi miettiessä kuinka paljon tukea lapsi tarvitsee tehtävän suorittamiseen tai mikä on oman lapsen kohdalla tarkoituksenmukaisinta toimintaa. Esimerkiksi leikkipuistojen vaihtaminen voi myös aiheuttaa joissakin lapsissa stressiä ja ahdistua, jolloin vanhemman on syytä pohtia tarkkaan millainen toiminta on tässä tilanteessa ja tämän lapsen kohdalla järkevintä. Huomioimalla lapsen luonteen ja hänen kiinnostuksen kohteensa, vanhempi voi löytää hyviä keinoja motivoida lasta harjoittelemaan hankalampiakin taitoja. Esimerkiksi lapsi joka ei tykkää piirtää voi innostua käyttämään kynää tabletilla tai värittämään auton kuvia yhdessä aikuisen kanssa.

Tai lapsi joka ei halua kiivetä puolapuilla, voi innostua ajatuksesta pelastaa kissan tai prinsessan puusta ja viedä sen itse askartelemaansa pesään.

Perheen on tärkeä kuunnella omia voimavaroja, eikä niiden ylittäminen edistä kenenkään perheenjäsenen hyvinvointia. Edellä esitetyt keinot ovat vain esimerkkejä, joista jokainen perhe voi kerätä itselle tarpeellisimmat vinkit. On tärkeä muistaa, että lapsen motorisen kehityksen tukeminen ei pitäisi olla suoritus vaan osa elämäntapaa ja arkea. Tärkeämpää kuin lapsen vieminen erilaisiin harrastuksiin, leikkipaikkoihin ja kaupunkuihin tai opettaa lasta syömään ja liikkumaan oikein, on viettää lapsen kanssa yhdessä aikaa perheen tavallisessa arjessa.

Minkälainen verkkomateriaali palvelee kohderyhmää parhaiten? Tässä kysymyksessä kiinnitettiin huomiota sekä verkkomateriaalin sisältöön että sen muotoon. Kirjallisuuden perusteella neuvolan ohjausta tukee parhaiten materiaali, joka on selkeäkielistä ja kaikkien vanhempien saatavilla helposti kotioloissa. Verkkomateriaalin muodoksi valikoitui videomateriaali. Lopputuotteen muodoksi valikoitui videomateriaali, koska video on hyvä väline, kun pyritään tiedottamaan ja antamaan ajattelemisen aihetta kohderyhmälle. Liikkuva kuva ja ääni vaikuttavat katsojan järkeen ja tunteisiin (Aaltonen 2002: 16). Tämän opinnäytetyön tuotteena toteutettiin kolme lyhyttä videota, koska kolmen kokonaisen videon tuottaminen olisi sitonut liian paljon resursseja tästä työstä. Katsojien mielenkiinnon takaamiseksi videomateriaali haluttiin pitää lyhyenä ja informatiivisina.

Verkkomateriaalin sisältöä ja muotoa on mietitty keskustelemalla asiasta tuttujen vanhempien ja tämän opinnäytetyön ohjaajien kanssa kartoittaen heidän tarpeita ja toiveita. Keskusteluista nousi esille, että katsojia kiinnostaisi saada ideoita lasten kanssa leikkimiseen, ja tietoa siitä millaisia asioita lapsi keskimäärin osaa tehdä tietyn ikäisenä. Tämän vuoksi videomateriaali rakentuvat lapsen toiminnan ja leikkien ympärille. Videomateriaalin sisältö pohjautuu teoreettiseen tietoperustamme. Tarkoituksena oli kertoa lyhyesti teoriatietoon sitoen eri motorisen kehityksen vaiheissa olevista leikki-ikäisistä. Leikki-ikä on jaettu videomateriaalissa kolmeen osaan, 1-3, 3-4 ja 5-6 –vuotiaisiin, koska tässä ikähaarukassa olevat lapset ovat motorisessa kehityksessään varsin eri tasoissa ja työssä on haluttu dokumentoida jokaisen ikäryhmän toimintaa hieman tarkemmin. Videon taustalla kerronta peilaa lapsen toimintaa teorian valossa, koska työssä on haluttu tuoda esille myös lapsen motorisen kehityksen teoriatietoa selkeästi ja helposti lähestyttävästi. Videomateriaalin kohderyhmänä olivat leikki-ikäisten lasten vanhemmat ja lapsia hoitavat muut ihmiset, esimerkiksi sukulaiset, jotka haluavat saada nopeasti tietoa minkä

tasoisia leikkejä juuri sen ikäisen lapsen kanssa voisi leikkiä. Videon kohderyhmää poh-tiessa oli tärkeää ottaa huomioon kohderyhmän sukupuoli, ikäryhmä, ammattiryhmä ja kohderyhmän aiempi tietotaso lapsen motorisesta kehityksestä. (Aaltonen 2002: 18).

5.3 Synopsis ja kuvauskäsikirjoitus

Yhteistyökumppaneina tässä opinnäytetyössä olivat THL:n lastenlääkäri Jarmo Salo ja mediatekniikan opiskelijat. Ennen projektin aloittamista olimme yhteydessä suoraan ja välillisesti opinnäytetyön toisen ohjaajan, Leena Hannulan, kautta mediatekniikoiden opettajaan Erkki Rämöön. Alkuperäisenä tarkoituksena oli mainostaa opinnäytetyötämme tilaajan roolissa mediatekniikan opiskelijoiden innovaatioprojektien jakotilaisuudessa. Muutama päivä ennen esittelytilaisuutta saimme kuitenkin tietää, ettei mediatekniikan tutkinto-ohjelman puolella ole tänä keväänä tarpeeksi resursseja opinnäytetyömme videomateriaalin toteuttamiseen. Yhden innovaatioprojektin peruunnuttua, saimme kuitenkin mahdollisuuden toteuttaa opinnäytetyömme tuotteen alkuperäisen suunnitelman mukaisesti videomateriaalina.

Tuotteistamisprosessin ensimmäinen vaihe alkoi yhteistyökokouksella mediatekniikan opiskelijoiden kanssa, jossa päätettiin tuotteistamisprosessin aikataulu ja työnjako. Yhteydenpito toteutui jatkuvasti sähköpostitse sekä suullisesti tapaamiskerroilla. Videon tuotteistamisprosessissa roolit oli jaettu osa-puolten välillä työnjaon selkeyttämiseksi. Meidän roolimme projektissa oli toimia videoiden tilaajana, joten olimme vastuussa sisällön tuottamisesta. Mediateknikot olivat vastuussa videomateriaalin kuvaamisesta ja editoimisesta, joten heidän joukostaan valittiin projektipäällikkö, äänivastaaja ja kuvaaja.

Sisällön tuottajina meille kuului ennen kuvaustilannetta synopsisen ja käsikirjoituksen tuottaminen. Synopsis kertoo videomateriaalin aiheen, tavoitteen, kohderyhmän ja sisällön pääkohdat tiivistetysti (Aaltonen 2002: 40-42). Synopsisen tekemisen apuna käytettiin tässä työssä ohjeita ja dioja jotka saimme mediatekniikan opettajalta Erkki Rämöltä, sekä Aaltosen (2002) teosta käsikirjoittajan työkalut. Synopsisen toteuttamisen jälkeen, se lähetettiin mediatekniikan opiskelijoille kommentoitavaksi. (Liite 2)

Synopsisin pohjalta suunniteltiin kuvauskäsikirjoitus (Liite 2). Kuvauskäsikirjoituksessa eli ohjauskäsikirjoituksessa jokainen kohtaus on esitelty mahdollisimman yksityiskohtaisesti. Kuvauskäsikirjoituksessa jokainen kohtaus vastaa yhtä kuvaa, jonka sisältö on se-

litetty auki viereiseen sarakkeeseen. (Aaltonen 2002: 144-146.) Myös kuvauskäsikirjoituksen toteuttamisessa on käytetty apuna Aaltosen (2002) teosta käsikirjoittajan työkalut sekä ohjeita, jotka saimme mediatekniikan opettajalta. Ennen kuvauksia käsikirjoitus luetutettiin opinnäytetyömme ohjaajilla, lasten äidillä sekä mediatekniikan yliopettajalla. Videomateriaalin haluttiin olevan melko lyhyt katsojan mielenkiinnon säilyttämiseksi. Koska videoita oli kolme, tuotteistamisprosessiin kuului kolmen kuvauskäsikirjoituksen tuottaminen. Opinnäytetyötapaamiskertojen välillä olimme sähköpostitse yhteyksissä mediatekniikan opiskelijoihin, ja he kommentoivat tuottamaamme kuvauskäsikirjoitusta ja antoivat lisää ideoita käsikirjoituksen sisältöön ja toteutukseen. Toisessa yhteistyökouksessa ennen videoiden kuvausta sovittiin kuvauspäivän aikataulun ja käytiin läpi kuvauskäsikirjoituksen ja synopsiksen sisältö.

5.4 Kuvausprosessi ja äänitykset

Tarkoituksena oli tehdä kuvaustilanteesta mahdollisimman luonnollinen ja kuvata videolla ympäristöä, missä lapsi normaalisti toimii. Siksi kuvauspaikaksi oli valittu leikki-ikäisten lasten oman koti. Kuvauspäivänä paikalla oli kolme leikki-ikäistä lasta, heidän äitinsä sekä kuvausryhmä ja me. Kuvausryhmä koostui kolmesta mediatekniikan opiskelijasta. He vastasivat kuvauspaikkojen sopivuudesta. Kuvauspaikkojen tutkiminen ja niihin tutustuminen ennen kuvauspäivää on tärkeä vaihe prosessissa (Aaltonen 2002: 25). Kuvausryhmä oli alustavasti jo pyytänyt saada kuvia ja kuvauksia kuvauspaikkana toimivasta kodista ja huoneista, missä tilanteita voisi kuvata. Äidiltä kysyttiin alustavasti sähköpostilla onko majaa mahdollista rakentaa.

Meidän tehtävänäme oli kuvauspäivänä ohjata lapsia tekemään motoristisia suorituksia. Lasten kanssa toimittiin yhteistyössä ja heiltä kysyttiin mitä leikkejä he leikkivät mielellään. Esimerkiksi kanteleen soittaminen ei ollut alkuperäisessä käsikirjoituksessa, mutta lapsi koki sen mielekkääksi suoritukseksi, joten vaihdoimme sen helmien pujottamisen tilalle. Pyrimme asettautumaan lapsen tasolle kuvatessamme heille leikkejä ja suorituksia mitä meidän oli tarkoitus saada videolle. Lapsille suunnatussa tiedonantamisessa tulee huomioida lasten ikä, kehitys- ja tietotaso. On hyvä kiinnittää huomiota sanojen valintaan, äänen käyttöön ja lapsen konkreettiseen ajattelutapaan. (Storvik-sydänmaa ym. 2012: 304.)

Kuvauspaikalla allekirjoitimme sopimuksen videon kuvaamisesta ja käyttöoikeuksista. Ennen kuvauspäivää suunniteltiin mitä rekvisiittaa tarvitsemme kuvaustilanteessa. Rekvisiittana toimivat lasten omat lelut kuten nuppupalapeli, kirja ja vedettävä narulelu, piirustus välineet, pyörät ja jalkapallot. Rekvisiitta saatiin kuvattavalta perheeltä.

Kuvausryhmä huolehti valaistuksesta sekä kameroiden ja äänityslaitteiden toimivuudesta. Etenimme kuvauspäivänä kirjoitetun käsikirjoituksen mukaan, aloittaen kuvauksen nuorimmasta lapsesta ja etenemällä vähitellen vanhimpaan lapseen. Ensimmäisenä toteutettiin leikit sisällä ikäryhmittäin, jonka jälkeen kaikki lapsen piirsivät yhdessä ennen siirtymistä ulkoleikkeihin. Ulos lähtiessä kuvattiin vielä jokaisen lapsen pukeutuminen, mikä kuvastaa lapsen hienomotoristen taitojen kehitystasoa. Kuvausryhmä kuvasi vielä päivän päätteeksi lasten ympäristöä, kuten läheistä leikkipuistoa.

Kuvausryhmä huolehti äänityksistä kuvauspaikalla sekä jälkeinpäin kaikista ääniteknisistä asioista. Äänet nauhoitettiin lasten leikkiessä ja toimiessa heille osoitetuissa tehtävissä. Speakkien eli selostustekstin äänitykset nauhoitettiin jälkeinpäin Leppävaaran Metropolian toimipisteellä. Selostustekstin tarkoituksena on täydentää ja selventää kuvan kautta saatavaa informaatiota. Se auttaa katsojaa keskittämään katseensa oikeisiin asioihin ja kertoo ohjelman tarkoituksen. Hyvä speakki on lyhyttä ja selkeää yleiskieltä, joka sisältää paljon verbejä ja välttää tarpeettomia lukuja ja tilastoja. Selostusteksti on aina puhuttua. (Aaltonen 2002: 122-125). Kirjoitimme selostustekstin käsikirjoitukseen. Lyhensimme ja muokkasimme speakin lauseita vielä selkeämmiksi äänityspäivänä mediatekniikan opiskelijoiden kanssa.

Työnjaon tasapuolisuuden vuoksi päätimme, että molemmat meistä opinnäytetyön tekijöistä puhuisivat speakeja videoille. Videomateriaalin selkeyden vuoksi videot päätettiin jakaa niin, että toinen puhuu aina kokonaisuudessaan yhden videon läpi. Äänitimme selostustekstit pienissä osissa lukemalla saman lyhyen tekstipätkän peräkkäin kolme kertaa onnistuneesti hieman eri nopeuksilla. Näistä pätkistä mediatekniikan opiskelijat valitsivat parhaat ja kokosivat kuvamateriaaliin nähden sopivan pituisen selostustekstin, joka kuitenkin sisälsi kaikki ennalta siihen määrätty puheosuudet. Kaikki äänitykset saatiin purkitettua yhdellä äänityskerralla, ja äänitysten jälkeen mediatekniikan opiskelijat jatkoivat videoiden editointia liittämällä selostustekstiä jo editoimiensa videomateriaalin kuvien päälle.

Editointi ja äänitysprosessi kulkivat osin päällekkäin. Kuvausten jälkeen videomateriaali jäivät mediatekniikanopiskelijoille työstettäväksi, ja he lähettivät ne meille sähköpostitse kommentointia varten. Antamamme palautteen perusteella mediatekniikan opiskelijat jatkoivat videoiden työstämistä ja lähettivät meille aina työstämänsä version kommentoitavaksi. Olimme koko prosessin ajan yhteistyössä sähköpostitse, ja kommentoimme työstettyä vaihetta saadaksemme aikaan kaikkia osapuolia tyydyttävän lopputuloksen.

Äänitysten jälkeen videomateriaali testattiin näyttämällä se tätä opinnäytetyötä ohjaaville opettajille sekä muille tutuille leikki-ikäisten lasten vanhemmille, kummeille ja ihmisille, jotka ovat paljon tekemisissä lasten kanssa. Opinnäytetyöohjaajiemme lisäksi videomateriaali testattiin yhteensä 15 henkilöllä. Saimme videomateriaalista pääosin positiivista palautetta. Eräs vastaajista totesi niiden toimivan myös hyvänä apuna etsiessä kummilapselle syntymäpäivä- tai joululahjoja. Erityisesti lasta odottava pariskunta oli kiinnostunut videomateriaalista. He kokivat videomateriaalin antavan tietoja, mitä lapsi tulee osamaan tietyn ikäisenä, sillä heillä ei ollut aikaisempaa kokemusta tai tietotaitoa milloin lapsi esimerkiksi alkaa juoksemaan. Palautteesta kävi ilmi, että myös alle 1-vuotiaiden motorisesta kehityksestä haluttaisiin tietoa videon muodossa. Katsoja oli hämmästynyt, miksi video alkaa siitä kun lapsi osaa jo kävellä.

Osa vastaajista koki ensimmäisen videon olevan hieman sekava, koska video oli nimetty 1-2 vuotiaan lapsen kehitystä vastaavaksi, mutta alussa olevan yleisen teoriaosuuden lapset suoriutuivat paljon haastavammistakin tehtävistä. Itse koimme 3-4 vuotiaan videon kommentoinnin keskittyvän liiaksi lapsen leikin kehittymiseen, eikä se meidän mielestämme vastannut enää tehtävänantoamme motorisen kehityksen tukemisesta. Palautteen perusteella ensimmäisestä videosta yleinen teoriaosuus erotettiin grafiikalla. Myös 3-4 – vuotiaan videon selostusta muutettiin vastaamaan paremmin työmme tarkoitusta motorisen kehityksen tukemisesta.

Kuvattuun videoon voidaan liittää erilaisia grafiikoita ja animaatioita joko kuvan päälle tai omina plansseinaan. Koska katsojan on vaikea hahmottaa ja muistaa kovin yksityiskohdaisia tietoja, grafiikoiden tulisi olla mahdollisimman pelkistettyjä. Grafiikoita voivat olla esimerkiksi erilaiset tekstit, logot, symbolit ja tilastot. (Aaltonen 2002: 125-126.) Koska videot haluttiin pitää mahdollisimman selkeinä, niihin päädyttiin lisäämään grafiikkaa säästeliäästi. Tämän vuoksi videomateriaalissa ei ole esimerkiksi animaatioita tai taulukoita. Koska videoissa ei viitata kvantitatiivisiin tutkimuksiin, ei erillistä selventävää grafiikkaa kuten erilaisia kaavioita tai tilastotietoja tai symboleja tarvittu. Videomateriaalin on

kuitenkin lisätty joitakin logoja ja tekstejä. Jokaisen videon alussa on otsikko, joka kertoo katsojalle selkeästi mitä videomateriaali pitää sisällään. Videomateriaalin lopussa on loputekstit, joista näkyvät videoiden tekijät, projektia ohjaavat opettajat ja videoissa kuvattujen henkilöiden nimet. Koska videomateriaali ovat osa THL:n ja Metropolian yhteistä Verraton-hanketta, molempien organisaatioiden logojen lisääminen videomateriaalin yhteyteen oli tarkoituksenmukaista. Logojen avulla katsoja tietää heti videomateriaalin olevan osa kyseisten organisaatioiden yhteisen projektin tuotos.

5.5 Valmis videomateriaali

Valmis videomateriaali lähetettiin Jarmo Salolle kommentoitavaksi ennen materiaalin julkaisua. Valmiit videot esitellään hoitotyön- ja toimintaterapian tutkinto-ohjelmien opinäytetyöseminaareissa, ja julkaistaan sen jälkeen vauvankaa-verkkosivuilla.

Videoissa esitellään lapsen motorista kehitystä ja lapsen kehityksen tukemista leikkien avulla. Videomateriaalille on valittu leikkejä ja toimintoja, joissa tulee mahdollisimman hyvin esille tietyn ikäisen lapsen tyypilliset motoriset taidot. Toimintojen ja leikkien haluttiin olevan sellaisia, mitä lapset tyypillisesti tekevät kotioloissaan ja joita vanhempien olisi helppo toteuttaa yhdessä lapsensa kanssa. Koska opinnäytetyömme tuotteena valmistettu videomateriaali tulee osaksi neuvolan ohjausta vauvankaa-verkkosivustolle, pyrittiin videoille valitsemaan ainakin joitakin toimintoja ja taitoja joihin myös neuvolassa kiinnitetään huomiota. Ikäkaudelle tyypillisiä leikkejä valitessa käytettiin apuna lapsen normaalikehityksen kehitysteorioita, ja pohdittiin mitä taitoja tietyn ikäinen lapsi tyypillisesti osaa. Pohdittaessa millaisia motorisia taitoja ja valmiuksia kyseinen toiminta vaatii, toteutettiin myös pienimuotoista toiminnananalyysia. Pyrimme saamaan jokaiseen videoon toimintoja, jotka sisältävät sekä hieno- että karkeamotoriikkaa vaativia taitoja.

Ensimmäiseen videoon on valittu toiminnoiksi karkeamotoriikan osalta käveleminen ja narulelun vetäminen. Hienomotoriikan osaa edustavat kirjan selailu ja nappialapelin koaminen. Käveleminen on karkeamotoriikan ja liikkumistaitojen osalta hyvin keskeinen taito, jonka halusimme tuoda esiin myös videolla. Kävellessä liikkuminen mahdollistaa lapsen aiempaa omatoimisemman toimimisen, ja lapsen kävelytaito kehittyy merkittävästi 1–2-vuotiaana: kehitysteorioiden mukaan 1,5-vuotias lapsi on vielä kömpelö ja kaatuu helposti, mutta keskimäärin kaksivuotiaana lapsen käveleminen on jo niin sujuvaa, että lapsi voi kantaa samalla esineitä tai vetää perässään narulelua. (Storvik-Sydänmaa ym. 2012: 40,49,57; Koistinen ym. 2004:66.) Hienomotoriikan osalta toiminnoiksi on valittu

kirjan selailun ja nuppipalapelit, koska niiden käytössä tulee hyvin esille lapsen otteiden kehittyminen. Nuppipalapelien tekeminen kuvastaa myös 1–2-vuotiaan tyypillistä leikkiä, mikä on käytännönläheistä ja lyhytkestoista, lapsi esimerkiksi pinoaa palikoita tai painaa nuppipalapelien paloja reikiin. (Storvik-Sydänmaa ym. 2012: 40,49,57; Koistinen ym. 2004:66.)

Toiseen videoon (3–4-vuotias) hienomotoriikkaa osoittavaksi toiminnaksi on valittu piirtäminen, koska se on taito jota lähes kaikki lapset harjoittelevat esimerkiksi kotona ja päiväkodissa. Kynän käytön harjoittelua pidetään tärkeänä myös myöhemmin kouluun siirtymisen kannalta ja useimmiten lapsen kehitystä arvioidessa neuvolassa tai terapeuttien vastaanotolla lasta pyydetään piirtämään vapaasti tai erilaisia kuvioita. Kolmivuotias osaa piirtää jo esimerkiksi ympyrän. Kehitysteorioiden mukaan 3–4-vuotias on vilkas liikumaan ja motoriset perustaidot kehittyvät harjoittelussa. Kahdella jalalla tasajalkaa hypyminen onnistuu noin kolmevuotiaana. (Haataja 2014: 28-29.) Lasten hyppiessä trampoliinilla tämä tulee hyvin esille.

Kolmannessa videossa (5–6-vuotias) on haluttu tuoda esille teorian valossa myös lapsen fyysisten ja sosiaalisten ympäristötekijöiden merkitystä hänen motoriselle kehitykselle. Koimme tärkeäksi osoittaa monien arkipäivän tilanteiden esim. pukeutumisen sisältävän paljon hieno- ja karkeamotoriikkaa vaativia suorituksia, joiden harjoittelu päivittäin kehittää lapsen motorisia taitoja. Lopussa haluttiin esitellä joitakin leikkejä, jotka kehittävät eri tavoin lapsen motorisia valmiuksia. Esimerkiksi metsässä tai leikkipuistossa tasapainoilu harjaannuttavat mm. lapsen tasapainoa ja puissa tai kiipeilytelineissä kiipeileminen kehittävät esimerkiksi lapsen koordinaatiota. Askarteleminen ja helmien pujottaminen naruun vaativat ja harjaannuttavat taas esimerkiksi silmän-käden yhteistyötä eli visuumotoriikkaa ja esineiden käsiteltävyyttä esimerkiksi erilaisia käden otteita (Ayers 2008: 169-170). Videoille on haluttu valita sellaisia toimintoja, jotka olivat myös lapsesta mielekkäitä kuvaus tilanteiden helpottamiseksi. 5–6-vuotiaille lapsille on kehitysteorioiden mukaan tyypillistä, että he käyttävät leikeissään niitä taitoja joissa ovat jo luontaisesti hyviä. Tällöin he myös kehittyvät näissä taidoissa yhä paremmiksi. (Paakkinen 2012: 1; Ayers 2008: 169-170.) Videossa haluttiin myös korostaa vanhempien ja kasvattajien merkitystä tässä kohdassa motivoida lasta leikin ja yhteisen tekemisen avulla harjoittelemaan myös niitä taitoja joita hän ei vielä osaa.

6 Pohdinta

6.1 Yhteenveto ja opinnäytetyöprosessin arviointi

Tässä opinnäytetyössä tarkoituksena oli tarjota tietoa lapsen motorisesta kehityksestä, sekä välittää tietoa lapsen motorista kehitystä edistävästä tekijöistä. Työn tavoitteena oli vastata odottavien äitien ja pienten lasten vanhempien tarpeeseen saada selkeäkielistä neuvonta- ja ohjausmateriaalia helposti myös kotioloissa. Opinnäytetyön aihe rajattiin koskemaan vain lapsen motorista kehitystä ja siihen vaikuttavia tekijöitä. Koska moniin motorisiin taitoihinkin vaaditaan paljon kognitiivisia ja sosiaalisia valmiuksia, olisi kokonaisvaltaisemman näkemyksen saavuttamiseksi ollut hyödyllistä käsitellä myös kehityksen muita osa-alueita. Toisaalta ammattikorkeakoulun opinnäytetyölle on laskettu ennalta määrätyn kokoiset resurssit. Aihetta oli pakko rajata, jotta työ ei kasvaisi kohtuuttoman suureksi. Hieno- ja karkeamotorinen kehitys toimivat hyvin myös omana kokonaisuutenaan, joten rajaus oli toimiva.

Opinnäytetyö koostui kirjallisesta raportista, käytännön toteutuksesta ja tuotteesta. Tuotteena tässä opinnäytetyössä toteutettiin THL:n ja Metropolian yhteiseen Verraton-hankkeeseen videomateriaalia 1–6-vuotiaan lapsen motorisesta kehityksestä. Tuotteessa pyrittiin tuomaan esille erilaisia tapoja tukea leikki-ikäisen kehitystä. Videon perusteella lasten kehitystä voi tukea kehitystasolle sopivalla leikillä, toimimalla vanhempana lähikehityksen vyöhykkeellä, tarjoamalla mahdollisuuksia mielikuvitukselle ja lapsen luovuudelle, leikin kautta kannustamalla ja kiinnittämällä huomiota fyysiseen ympäristöön. Toisaalta videoille olisi voinut sisällyttää enemmän leikkejä. Nyt videoilla on keskitytty melko pitkälle päivittäisiin arkipäivän toimintoihin, leikki-ideat olisivat voineet olla katsojalle mielenkiintoisempia.

Videoiden välittömänä kohderyhmänä olivat ensisijaisesti 1–6-vuotiaiden lasten vanhemmat. Välillisenä kohderyhmänä toimivat neuvolan henkilökunta. Kohderyhmän tavoitettavuutta arvioidessa oletettiin kohderyhmällä olevan käytössään netti. Tänä päivänä netin käyttäminen on suurimmalle osalle mahdollista, ja helppo tiedonvälityksen keino. Toisaalta materiaalin ollessa verkossa, joukko rajaantui niihin joilla se on käytössä. Tällöin esimerkiksi iäkkäämmät isovanhemmat voivat jäädä materiaalin kantavuuden ulkopuolelle. Verkkomateriaali on kuitenkin tässä tilanteessa suurimmalle osalle mahdollista tekijä tutustua materiaaliin, sillä verkkomateriaali mahdollistaa siihen tutustumisen

helposti melkein missä vain. Toisaalta verkkomateriaaliin tutustuminen edellyttää käyttäjän omaa motivaatiota ja tahtoa tutustua asiaan. Tavoitettavuutta rajoittava tekijä on suomenkielisyys. Kohderyhmää voisi laajentaa kääntämällä tuotteen myös esimerkiksi ruotsiksi tai englanniksi.

Videot onnistuivat tavoitteidemme mukaisesti ja ne vastaavat Verraton-hankkeen tavoitteeseen tarjota äideille ja pienten lasten vanhemmille selkeäkielistä neuvonta- ja ohjausmateriaalia helposti myös kotioloissa. Videoiden kesto on lyhyt, joten katsoja saa nopeasti tarvittavan informaation. Lisäksi videot ovat selkeästi toteutettu kokonaisuus, ja jaettu leikki-ikäisen eri vaiheisiin. Videoita voivat hyödyntää vanhemmat, jotka haluavat saada lisää tietoa leikki-ikäisen motorisesta kehityksestä tai siihen vaikuttavista tekijöistä. Videomateriaali voi auttaa myös pohtimaan sopivia leikkejä tai lahjatoiveita leikki-ikäiselle lapselle, jos katsojalla ei ole omia lapsia mutta hän on satunnaisesti tekemisissä lasten kanssa. Verkkomateriaali soveltuu myös esimerkiksi sosiaali- ja terveysalan opiskelijoille, jotka haluavat tutustua lapsen motoriseen kehitykseen tiivistetysti. Aiheen ja opinnäytetyömme monialaisuuden vuoksi se palvelee laajasti eri alojen opiskelijoita. Verkkomateriaali hyödyttää myös neuvolan henkilökuntaa, joka voi ohjata vanhempia tutustumaan kyseiselle sivulle. Useat opinnäytetyöt luovat yhdessä sähköisen neuvonta- ja ohjauspaketin.

Tämä opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä toimintaterapian ja sairaanhoidon tutkinto-ohjelmien välillä. Mukana videomateriaalin tuotteistamisprosessissa oli myös mediatekniikan opiskelijoita. Operatiivista viestintää tarvitaan, jotta projektiryhmän jäsenet voivat hoitaa omat työtehtävänsä (Ruuska 2007:14). Viestintä mediatekniikan opiskelijoiden kanssa oli jatkuvaa ja vastavuoroista. Sujuva viestintä takasi sen, että tuotetta pystyttiin kehittämään palautteen perusteella. Eli mediatekniikan opiskelijat toivat esille teknisiä kriteerejä, kuten kuinka monta minuuttia yksi video saa maksimissaan kestää ja me huolehdimme sisällön toimivuudesta eli siitä, että kohtausta sisällytettiin tarvittavat teoriat, eikä videosta jäänyt sisällön kannalta mitään oleellista poissa. Viestintävälineinä toimivat sähköposti ja säännölliset yhteiset tapaamiset. Tehtävät ja roolit oli jaettu selkeästi meidän välillä. Mediateknikot vastasivat kuvauksen laadusta, valaistuksesta, äänityksestä, leikkauksesta ja editoinnista, me tuotimme videoihin sisällön kirjallisuuden avulla. Yhteistyö THL:n kanssa oli alkuvaiheessa hieman haastavaa resurssien puuttumisen vuoksi. Yritimme saada yhteyttä sähköpostitse Jarmo Saloon, sillä asiantuntijahaastattelun avulla olisi voinut saada paremmin esiin vanhempien toiveita ja tarpeita koskien videoita ja toi-

saalta myös kartoittaa tarkemmin THL:n näkemyksiä. Asiantuntijahaastattelun puuttumisen vuoksi sisällön toiveita koskien haastateltiin vapaamuotoisesti tuttuja vanhempia ja kummeja. Opinnäytetyötä koskevat rajaukset päädyttiin tekemään näiden keskustelujen, mielenkiinnon kohteidemme ja teorian pohjalta.

Yhteistyö kuvaustilanteissa lasten kanssa sujui olosuhteisiin nähden hyvin. Haasteita kuvaustilanteeseen toi se, että lapset eivät olleet aikaisemmin tavanneet kuvaustiimistämme ketään. Tästä johtuen erityisesti pienin kuvattava (2-vuotias) ujosteli kuvaustilanteessa ja videolle ei saatu kaikkea materiaalia alkuperäisen suunnitelman mukaan. Tärkeintä oli kuitenkin, että lopullinen videomateriaali perustui tutkittuun tietoon ja sisälsi sekä hieno- että karkeamotorisia taitoja.

Aiheen monialaisuuden takia tässä työssä on sovellettu suhteellisen laajasti eri tieteenaloja. Lapsen motoriikkaa ja fyysistä aktiivisuutta on tutkittu runsaammin liikuntatieteen puolella, ja leikkejä ja osallistumista puolestaan kasvatustieteessä ja toiminnan tieteessä. Työhömmme sopivia teorioita löytyikin näiltä tieteenaloilta, ja motorisen kehityksen kokonaisvaltaiseen ymmärtämiseen tarvitaan poikkitieteellistä katsausta.

Lähdeaineistoa tulee tutkia kriittisesti työn alkuvaiheesta loppuvaiheeseen asti. Lähdearviointia tehdessä tulee kiinnittää huomiota tiedonlähteen auktoriteettiin, ikään, laatuun ja uskottavuuteen. (Vilka – Airaksinen 2003: 72.) Opinnäytetyö toteutettiin lähdekriittisesti valiten tuoreimmat tutkimukset julkaisuvuosia rajaamalla. Lähteiksi valikoitui kuitenkin myös vanhempaa aineistoa. Esimerkiksi käsittelytaitoa koskevan artikkelin (Hendersson ym. 1997) käyttö työssämme oli perusteltua, sillä ihmisen kehitys ei ole muuttunut radikaalisti 20 vuoden aikana ja edelleen tarvitaan samoja otteita ja ranteen liikkeitä toiminoista suoriutumiseen kuin 20 vuotta sitten.

6.2 Ammatillinen kasvu

Olemme kasvaneet ammatillisesti opinnäytetyötä tehdessämme. Tämä opinnäytetyö oli varsin moniammatillinen, sillä se toteutettiin toimintaterapeutti- ja sairaanhoitajaopiskelijan yhteistyönä sekä mediatekniikan opiskelijoiden kanssa. Opinnäytetyön tekeminen opetti paljon projektityöskentelystä: eri vaiheista, yhteistyöstä, yhteisten aikataulujen ja toimintatapojen luomisesta. Työ opetti myös videoiden tuotteistamisprosessista: synopsis tekemisestä, käsikirjoituksen kirjoittamisen vaiheista ja videon kuvaamisesta sekä

videonluomiseen tarvittavat työskentelyvaiheista. Projektityöskentelyn ja videoiden tuot-
teistamisvaiheiden osaaminen ovat tarpeellisia taitoja myös tulevaisuudessa hoitotyön
ja kuntoutuksen ammateissa esimerkiksi työelämälähtöisissä projekteissa.

Moniammatillinen opinnäytetyö on lisännyt omaa ammatti-identiteettiämme sairaanhoi-
tajana ja toimintaterapeutina, kun olemme joutuneet itse pohtimaan omaa amatillista
roolia ja osaamisen vahvuusalueita liittyen leikki-ikäisen lapsen motoriseen kehitykseen.
Moniammatillinen työskentely laajentaa keskustelujen kautta myös näkemyksiä opinnäy-
tetyökumppanin ammattialasta ja hänen ammattiroolistaan esimerkiksi leikki-ikäisen lap-
sen hoidossa ja kuntoutuksessa.

Opinnäytetyöprosessin aikana hyödynsimme molempien tutkinto-ohjelmien tarjoamia
työpaja mahdollisuuksia sen mukaan tarkoituksenmukaisesti. Vaikka molemmilla kou-
luilla järjestettiin pääpiirteittäin sisällöltään samansuuntaisia pajoja, aikataulutuksen
kannalta meillä oli selkeä hyöty laajemmasta tarjonnasta ja useammista mahdollisuuk-
sista osallistua samaan pajaan. Opinnäytetyöllämme oli kaksi ohjaajaa, yksi molemmista
tutkinto-ohjelmista. Hyödynsimme ohjausta tasapuolisesti molemmista kouluista, ja kes-
kustelimme ohjaajiemme kanssa meistä mietityttävistä kysymyksistä. Ratkaisu oli toi-
miva ja perusteltu, jotta molemmilla oli mahdollisuus saada tukea myös omaan ammatil-
liseen kasvuunsa ja valintojen perustelemiseen oman alan näkökulmasta. Toisaalta se
asetti myös haasteita, sillä hoitotyön ja toimintaterapian tutkinto-ohjelmissa oli opinnäy-
tetyön tekemiseen liittyen yllättäen paljon pieniä eroavaisuuksia ohjauskäytännöissä,
opinnäytetyön rakenteessa ja käsitteissä. Tällaisissa tilanteissa teimme itse lopullisen
ratkaisun sen perusteella, minkä koimme tämän opinnäytetyön kannalta tarkoituksen-
mukaisimmaksi.

6.3 Opinnäytetyön eettiset lähtökohdat

Opinnäytetyön tekemistä ja sen tekijää sitovat tutkimusetiikka ja hyvät tieteelliset käy-
tännöt. Eettiset kysymykset koskevat tutkimuksen jokaista vaihetta. Esimerkiksi kun
käyttää tutkimuksia opinnäytetyössään, täytyy arvioida onko tutkimus eettisesti luotet-
tava. (Leino-Kilpi – Välimäki 2014:361.) Etiikka tarkoittaa niitä totuttuja tapoja ja rajoituk-
sia, jotka säätelevät ihmisten elämää. Eettisesti hyvä tutkimus on luotettava, uskottava,
rehellinen ja antaa arvon käyttämilleen töille ja tutkimuksille. (Kuula 2011: 33-35.) Teo-

reettinen tietoperusta perustui jo aiemmin tutkittuun tietoon ja kirjallisuuteen. Merkitsimme kaikki lähteet ja tekstiviitteet asianmukaisesti, rehellisesti ja antaen arvon tehdyille tutkimuksille. Kuvauskäsikirjoitus on meidän omaa tuotostamme, joka perustuu tämän opinnäytetyön teoreettiseen tietoperustaan.

Eettinen ajattelutapa tarkoittaa kykyä pohtia sekä yhteisöllisten että omien arvojen kautta mikä on oikein ja väärin. Lait ja eettiset normit auttavat ratkaisujen tekemisessä, mutta vastuu omista ratkaisuista on kannettava tutkimustyössä itse. (Kuula 2011: 21.) Tämän opinnäytetyön kohdalla vastuunottaminen näkyi siinä, että opinnäytetyön tekijöinä teimme itse päätökset esimerkiksi kuvattavien lasten iästä, leikeistä ja kuvauspaikasta. Toteutuksen pohjana käytettiin tutkittua tietoa, josta on valittu tärkeimmät asiat videomateriaalille ottaen vastuun päätöksistämme. Opinnäytetyöprosessi on pyritty toteuttamaan olemalla ammatillisia ja toimimalla eettisten normien ja lakien puitteissa. Projektin aikana toimittiin niin, ettei lasten itsemääräämisoikeutta loukattu. Itsemääräämisoikeus tarkoittaa lapsen kohdalla sitä, että lapsen mielipide otetaan huomioon hänen kehitystason ja iän mukaan (Kansainvälisen lapsen oikeuksien sopimus 60/1991 § 12). Lapset saivat kieltäytyä suunnitellusta leikistä esimerkiksi helmien pujottamisesta, ja sen sijaan saivat soittaa kannelta oman mieltymyksen mukaisesti. Kaikilta videoilla esiintyviltä henkilöiltä on myös pyydetty kuvauslupa, ja heille oli selvää mihin tarkoitukseen materiaali kuvataan.

Lasten kasvu ja kehitys on vanhemmille herkkä aihe. Kuten tässä työssä tuli jo aiemmin esille, kehitys on dynaaminen prosessi, ja on vaikea määritellä milloin lapsen kehitys on epänormaalia ja milloin se on kehityksen normaalivälillä tapahtuvaa vaihtelua (Storvik-Sydänmaa ym. 2012: 10; Leah 2011:560). Tämän työn haasteena oli tuoda esille rehellisesti ja avoimesti tutkittu tieto motorisesta kehityksestä, ilman että se loukkaa tai huolestuttaa turhaan kohderyhmää eli vanhempia. Tässä työssä kerroimme standardit mitä ikäryhmä yleensä tekee. Työssä korostetaan kuitenkin, että lapset kehittyvät eri nopeuksilla ja normaalin kehityksenkin välillä tapahtuu paljon vaihtelua.

6.4 Tulevaisuus, jatkotutkimus ja -tuoteideoita

Tässä opinnäytetyössä materiaali toteutettiin painottuen lapsen motoriseen kehitykseen, ja lapsen kehityksen muut osa-alueet jäivät suurimmaksi osaksi käsittelemättä aiheen rajauksen vuoksi. Motorisen kehityksen lisäksi vastaavan verkkomateriaalin tuottaminen

myös kehityksen muista osa-alueista olisi hyödyllistä, verkkosivuston käytettävyyden lisäämiseksi ja jotta sivusto vastaisi entistä paremmin tarpeeseen tukea neuvolan ohjausta antamalla tietoa laajasti. Lähes kaikkeen toimintaan osallistuminen edellyttää motoristen taitojen lisäksi myös kognitiivisia ja sosiaalisia taitoja, joten vanhemmilla olisi hyvä olla tietoa myös kehityksen muista osa-alueista ja niiden tukemisesta, jotta he voisivat tukea lapsensa kehitystä kokonaisvaltaisesti.

Tulevaisuudessa yksi mahdollisuus olisi tuottaa materiaalia myös kouluikäisten lasten kehityksestä. Toinen ryhmä teki samaan aikaan opinnäytetyötään vauvan (0-12 kk) kehityksestä, mutta kouluikäisen lapsen kehityksestä ei ole toteutettu vastaavaa materiaalia. Sivuston käytettävyyden lisäämiseksi ja luotettavan ja tutkitun tiedon löytämiseksi, myös kouluikäisen lapsen vanhemmille suunnatun materiaalipaketin toteuttaminen voisi olla hyödyllistä.

Vauvankaa-verkkosivustoa on kehitetty kahdessa peräkkäisessä THL:n ja Metropolian yhteishankkeessa, ensin Urbaani-vanhemmuus ja nyt Verraton-hankkeessa. Hankkeet on perustettu vastaamaan tarpeeseen tuoda neuvolan ohjausta saataville helposti kotioiloissa ja samalla tukea neuvolan ohjausta verkkomateriaalin avulla. Materiaalin käytettävyyden ja jatkokehittelyn vuoksi, olisi hyödyllistä tutkia vanhempien kokemuksia vauvankaa-verkkosivuston ja/tai rajatummimmin yksittäisen materiaalipaketin käytöstä ja hyödyllisyydestä. Tällaisen tutkimuksen ja selvityksen kautta sivustoa voitaisiin kehittää edelleen vastaamaan entistä paremmin tarpeeseen.

Mahdollisia jatkotutkimus – ja tuoteideoita myöhempiä lopputöitä varten:

- Toteuttaa opinnäytetyönä videoita/verkkomateriaalia myös leikki-ikäisen kognitiivisesta ja sosiaalisesta kehityksestä.
- Tuottaa videomateriaalin alle 1-vuotiaan motorisesta kehityksestä
- Tuottaa materiaalia myös kouluikäisten kehityksestä
- Tutkia vauvankaa.fi –sivuston ja/tai tuottamamme materiaalipaketin käytettävyyttä ja hyödyllisyyttä

Nämä kaikki jatkoideat opinnäytetöiksi soveltuvat sekä toimintaterapian että hoitotyön opiskelijoille, että vastaaviksi monialaisiksi projekteiksi. Tulevaisuudessakin tällaisten monialaisten projektien toteuttaminen on kannattavaa. Tällöin työtä on mahdollista tarkastella samaan aikaan useista näkökulmista. Moniammatillinen yhteistyö toimii erityi-

sesti opiskelijoiden ammatillisen kasvun tukena ja harjoitteluna työelämään siirtymiselle. Omien näkökulmien perustelun, itselle selvien teoreettisten käsitteiden avaamisen ja yhteisen teoreettisen tietoperusta luomisen avulla hahmottui selvemmin oma ammatillinen erityisosaamisalueensa. Samalla opinnäytetyöntekijät oppivat soveltamaan omaa tietämystään ja löytämään yhtymäkohtia alojen välillä. Toisaalta moniammatillinen työskentely vaatii luottamusta, yhteistyötaitoja ja tasa-arvoista asennoitumista jotta työssä näkyisivät yhtä paljon molempien alojen opiskelijoiden tietotaito. Jos yhteistyö ei onnistu, on vaarana oman ammatillisen osaamisen kadottaminen tai sen näkymättömyys päättötyössä. Työelämän vaatiessa moniammatillista työskentelyä, suurin osa valmistuneista joutuu kuitenkin viimeistään valmistumisen jälkeen perustelemaan ajatuksiaan muille työryhmän jäsenille. Tämän vuoksi sen harjoittelu opinnäytetyötä tehdessä on mielestämme hyvä vaihtoehto, ja siinä oppii samalla paljon toisesta ammattialasta.

Lähteet

Aaltonen, Jouko 2002. Käsikirjoittajan työkalut: audiovisuaalisen käsikirjoituksen tekijän opas. Tampere. Tammer-paino oy.

Aaltonen, Riitta – Lehtinen, Taisto – Leppänen, Kyllikki – Peltonen, Tiina – Tarvo, Marja-Terttu – Tuunainen, Päivi – Viherä-Toivanen, Anne 2008. Havainnointi ja pedagoginen tuki 3-5 –vuotiaiden lasten varhaiskasvatuksessa. Lasten päivähoito. Oppaita ja työkirjoja 2008:3. Helsingin kaupunki. Sosiaalivirasto. Verkkodokumentti. http://www.socca.fi/files/486/Havainnointi_pedagoginen_tuki_varhaiskasvatuksessa_2008.pdf>. Luettu 23.9.2014.

Aaron, Dorit – Eladounikdachi, Firas - Lee-Valkov, Paula – Netscher, David – Thornby, John 2003. Measuring Normal Hand Dexterity Values in Normal 3-, 4-, and 5-Year-Old Children and Their Relationship with Grip and Pinch Strength. *Journal of hand therapy* (16). 22-28

Ahonen, Timo – Lyytinen, Paula – Valtonen, Riitta 2004. Lapsen kehityksen seuranta neuvolassa Lene-menetelmällä. *Suomen lääkärilehti* (38). 3485-3489.

American Academy of Pediatrics. Committee On Public Education 2001. Children, adolescents, and television. *Pediatrics* 107 (2). 423-426.

Ayers, A. Jean 2008. Aistimusten aallokossa. Sensorisen integron häiriö ja terapia. Juva. Bookwell Oy.

Bundy, Anita 2011. Children: analysing the occupation of play. Teoksessa Mackenzie, Lynette – O'Toole, Glyn (toim): *Occupation analysing in practice*. Wiley-Blackwell. 133-146.

Brown, T - Chien, C-W – McDonald, R 2009. A framework of children's hand skills for assessment and intervention. *Child: care, health and development* 35 (6). 873-888.

Casby, Michael W 2013. The Development of Play in Infants, Toddlers, and Young Children. *Communication Disorders Quarterly* 24 (4). 163-174. Saatavilla sähköisesti: <<http://web.b.ebscohost.com.ezproxy.metroplia.fi/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=1c0a279d-5169-420f-9cef-4db58d86921a%40sessionmgr110&vid=1&hid=118>>.

Casby, Michael W 2013. Developmental Assessment of Play: A Model for Early Intervention. *Communication Disorders Quarterly* 24 (4). 175-183. Saatavilla sähköisesti <<http://web.b.ebscohost.com.ezproxy.metropolia.fi/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=488c4255-9a7b-4fdd-a6e7-2feba5b02818%40sessionmgr112&vid=2&hid=118>>.

Chiarello, LA – Huntington, A. – Bundy, A. 2006. A comparison of motor behaviour, interaction, and playfulness during mother-child and father-child play with children with motor delay. *Physical & Occupational Therapy in Pediatrics* 26 (1-2). 129-51.

Fjørtoft, Inngun 2001. Environmental education. The natural environment as a playground for children: the impact of outdoor play activities in pre-primary school children.

- Early Childhood Education Journal 29 (2), 11–17. Saatavilla sähköisesti: <<http://www.imaginationplayground.com/images/content/3/0/3002/The-Natural-Environment-As-A-Playground-For-Children-The-Impac.pdf>>.
- Haataja, Leena. Lapsen normaali neurologinen kehitys ja tutkimus. Teoksessa Pihko, Helena –Haataja, Leena –Rantala, Heikki (toim): Lastenneurologia. Helsinki. Duodecim. 2-44.
- Hartikainen, Sini 2013. Leikin rakentuminen. Etnografia 5-6 –vuotiaiden lasten leikin rakentumisesta päiväkotiympäristössä. Pro gradu –tutkielma. Tampereen yliopisto. Sosiaalipsykologia. Saatavilla sähköisesti: <<https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/94833/GRADU-1389358484.pdf?sequence=1>>.
- Helsingin kaupungin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2009-2012. Verkkodokumentti. <http://www.hel.fi/static/public/hela/Kaupunkisuunnittelulautakunta/Suomi/Esitys/2009/Ksv_2009-12-10_Kslk_36_EI/45095C89-35E4-4FEF-8A88-DEFBFD2F8F9/1.pdf>. Luettu 23.9.2014.
- Henderson, Anne – Pehorski, Charlene – Tickle-Degnen, Linda 1997. In-Hand Manipulation in Young Children: Translation Movements. The American journal of Occupational Therapy 51 (9). 719-728.
- Iivonen, Susanna 2008: Early Steps -liikuntaohjelman yhteydet 4-5 –vuotiaiden päiväkotilasten motoristen perustaitojen kehitykseen. Väitöskirja. Jyväskylän yliopisto. Liikunta- ja terveystieteiden tiedekunta.
- Kakebeeke, Tanja H – Cafilisch, John – Chaouch, Aziz – Rousson, Valentin – Largo, Remo H – Jenni, Oskar G 2013. Neuromotor development in children. Part 3: motor performance in 3- to 5-year-olds. Developmental medicine & child neurology 55 (3). 248-56.
- Kanerva, Anu –Terho, Mari 2010. Peruskouluikäisten kehityksellisen koordinaatiohäiriön pysyvyys ja sen yhteys oppimisvaikeuksiin ja koulutyöskentelytaitoihin. Pro Gradu-tutkielma. Jyväskylän yliopisto.
- Kansainvälisen lapsen oikeuksien sopimus 60/1991 § 12
- Kinnunen, Mika – Rahomäki, Eero 2011. Motoristen perustaitojen ja fyysisen aktiivisuuden kehittyminen yläkoulun aikana. Pro gradu –tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Liikuntatieteellinen tiedekunta. Liikuntapedagogiikka. Saatavilla sähköisesti: <<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/37029/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-2011120111753.pdf?sequence=1>>.
- Koistinen, Paula – Ruuskanen, Susanna – Surakka, Tuula 2004. Lasten ja nuorten hoitotyön käsikirja. Tammi
- Kuula, Arja 2011. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Toinen, uudistettu painos. Jyväskylä: Bookwell Oy.
- Kuurma, Niina 2007. ”Onnistumisia, ristiriitoja ja haasteita” – Ensimmäisen lapsen saaneiden vanhempien kokemuksia lastenneuvolasta. Pro gradu- tutkielma. Tampereen yliopisto. Lääketieteellinen tiedekunta. Hoitotieteen laitos.

Lano, Aulikki. 2013. Esikouluikäisen kehitysneurologinen arviointi. Suomen lääkirilehti 34. 2047-2055.

Leah E, Robinson 2011. The relationship between perceived physical competence and fundamental motor skills in preschool children. Child: care, health and development 37 (4). 589-596.

Leino-Kilpi, Helena – Välimäki, Marjatta 2014. Etiikka hoitotyössä. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Mulligan, Shelley 2003. Occupational therapy evaluation for children. Lippincott Williams & Wilkins.

Mäki, Päivi – Wikström, Katja – Hakulinen-Viitanen, Tuovi – Laatikainen, Tiina 2011. Terveystarkastukset lastenneuvolassa ja kouluterveydenhuollossa. Menetelmäkäsikirja. Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos (THL). Verkkodokumentti <<http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80364/c0383a69-f643-4d70-bc03-09c6f86cd89b.pdf?sequence=1>>. Luettu 5.3.2015.

Neuvonen, Sohvi – Kurvinen, Auli – Siven, Tuula – Vilen, Marika – Vilhunen, Riitta – Vartiainen, Jari 2013. Lapsuus. Erityinen elämänvaihe. Helsinki. SanomaPro.

Numminen, Pirkko 2005. Avaa ovi lapsen maailmaan. Kysellään, ihmetellään ja liikutaan yhdessä. Tampere: Pilot-kustannus.

Paakkinen, Anne-Maria 2012. 3-vuotiaiden päiväkotilasten liikunta-aktiivisuus ja liikuntaan kannustaminen. Pro gradu- tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Terveystieteiden laitos. Terveyskasvatus. Saatavilla sähköisesti: <<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/37779/URN:NBN:fi:jyu-201205071614.pdf?sequence=1>>.

Piaget, Jean 1999. Play, dreams and imitation in childhood. Florence, Ky: Routledge.

Rudisill, Mary – Martin, Ellen – Weimar, Wendi – Wall, Sarah 2002. Fundamental motor skill performance of young children living in urban and rural Alabama. Research Quarterly for Exercise and Sport 73 (1). A52.

Ruuska, Kai 2007. Projektiviestintä. Väline ja voimavara. Verkkodokumentti: <https://ssl.ttlry.fi:8621/sites/hetky.ttlry.mearra.com/files/u10/ruuska_2007-3.pdf> luettu: 2.4.2015.

Santrock, John 2009. Child Development. 2009. U.S:Higher Education

Selin, Ann-Sofie 2003. Pencil Grip. A Descriptive Model and Four Empirical Studies. Väitöskirja. Åbo Akatemia. Saatavilla sähköisesti <<http://doria32-kk.lib.helsinki.fi/bitstream/handle/10024/4108/TMP.objres.23.pdf?sequence=2>>.

Sipari, Salla 2008. Kuntouttava arki lapsen tueksi. Kasvatuksen ja kuntoutuksen yhteistoiminnan rakentuminen asiantuntijoiden keskusteluissa. Väitöskirja. Jyväskylän yliopisto. Saatavilla sähköisesti <<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/18788/9789513933258.pdf?sequence=1>>.

Soini, Anne – Kettunen, Tarja – Mehtälä, Anette – Sääkslahti, Arja – Tammelin, Tuija – Villberg – Poskiparta, Marita 2011. Kolmivuotiaiden päiväkotilasten mitattu fyysinen aktiivisuus. *Liikunta ja tiede* 49 (1). 52-58. Saatavilla sähköisesti <http://www.lts.fi/sites/default/files/lt112_tutkimusartikkelit_soini.pdf>.

Soref, B – Ratzon, N. Z – Rosenberg, L – Leitner, Y – Jarus, T – Bart, O 2012. Personal and environmental pathways to participation in young children with and without mild motor disabilities. *Child: care, health and development* 38 (4). 561-71.

Sosiaali- ja terveysministeriö. Lastenneuvola lapsiperheiden tukena, suuntaviivat lastenneuvolatoiminnan järjestämiseksi kunnille. 2004. Verkkodokumentti. <http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=28707&name=DLFE-3587.pdf&title=Suuntaviivat_lastenneuvolatoiminnan_jarjestamisesta_kunnissa_fi.pdf>. Luettu: 19.3.2015.

Storvik-Sydänmaa, Stiina – Talvensaari, Helena – Kaisvuori, Terhi – Uotila, Niina 2012. Lapsen ja nuoren hoitotyö. Helsinki: Sanoma Pro.

Suoninen, Annikka 2013. Lasten mediabarometri 2013 0–8-vuotiaiden mediankäyttö ja sen muutokset vuodesta 2010. Verkkodokumentti. <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisuja/lastenmediabarometri2013.pdf>>. Luettu 2.3.2015.

Valtonen, Riikka 2009. Kehityksen ja oppimisen ongelmien varhainen tunnistaminen Lene-arvioinnin avulla. Kehityksen ongelmien päällekkäisyys ja jatkuvuus 4-6-vuotiailla sekä ongelmien yhteys koulusuoriutumiseen. Väitöskirja. Jyväskylän yliopisto. Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta.

Venetpalo, Milla – Tiihonen, Aino 2012. Leikki lapsen kehityksen tukijana. Alkuopettajien antamia merkityksiä leikistä lapsen kehityksen tukijana. Pro gradu tutkielma. Lapin yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Saatavilla sähköisesti: <<https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/74725/Venetpalo.Aino%20ja%20Tiihonen.Milla.pdf?sequence=1>>.

Venäläinen, Piia 2001. Fyysisen aktiivisuuden ja motoristen perustaitojen yhteydet neljä ja seitsemän vuotiailla lapsilla. Pro gradu-tutkielma. Liikuntapedagogia. Liikuntakasvatuksen laitos.

Vilka, Hanna – Airaksinen, Tiina 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

Vygotsky, Lev Semjonovits 1978. *The Role of Play in Development*. Teoksessa Cole, Michael (toim.): *Mind in society*. Cambridge, Massachusetts. Harvard University Press. 92-104.

World Health Organization 2005. *Toimintakyvyn, toimintarajoitteiden ja terveyden kansainvälinen luokitus (ICF)*. Jyväskylä: Gymerus Kirjapaino oy.

Lapsen motorinen kehitys

Ikä	Karkeamotorinen kehitys	Hienomotorinen kehitys
1 v-1,5 v	<ul style="list-style-type: none"> -Kävelee itsenäisesti tukea vasten (1v.)² -Seisoo ilman tukea (1v.)² -Kävelee etu- ja takaperin ² 	<ul style="list-style-type: none"> - Vilkuttaa ja taputtaa käsiä¹ -Tarkka pinsettiote⁵ -palmaari-supinaatiote kynästä eli ns. kynä nyrkissä ⁶ -piirtäessä liike tapahtuu koko yläraajassa, olkapäästä lähtien ⁶ -Käyttää lusikkaa ^{2, 5} -Juo kupista ^{2, 5}
1,5 v-2v	<ul style="list-style-type: none"> -Kävelee tuetta (n. 1,5 v)¹ -Kiipeilee (matalat esteet) esim. tuolille⁵ -Potkii palloa kaatumatta⁵ -Juoksee (n. 2v)^{1,3} 	<ul style="list-style-type: none"> -Syö itsenäisesti¹ -Kääntää itse kirjan sivuja (2v.)⁵ -Rakentaa muutaman palikan korkuisia torneja (1,5 v.) ⁵
2-3 v	<ul style="list-style-type: none"> -Kiipeää⁵ -Hyppii tasajalkaa (2,5 -3,5 v)³ -Portaiden kiipeäminen ilman tukea tasatahtia^{2,5} 	<ul style="list-style-type: none"> -Pitää kynää digitaali-pronaatio otteella eli peukalo-etusormiotteella. ^{2,3} -Piirtäessä liike tapahtuu koko kyynärvarressa, mutta olkanivel on stabiloitunut eli pysyy paikallaan ⁶ -riisuu kengät ja sukat² -Rakentaa 6-7 palikan torneja ^{2, 5}
3-4v.	<ul style="list-style-type: none"> -Hyppii tasajalkaa (2,5v.-3,5 v.)² -Hiipi, ryömii, tömistelee ⁷ -heiluttaa kävellessään käsiään ⁷ -Seisoo yhdellä jalalla pari sekuntia ^{2,4} -Ajaa kolmipyörällä ^{2,5} -Heittää kahdella kädellä (iso pallo) ⁷ -Haara-perushyppy ⁷ -Kantapääkävely¹ 	<ul style="list-style-type: none"> -Pitää kynää staattisella (triboidiotteella) kolmisormiotteella eli kynä on peukalon ja kahden ensimmäisen sormen välissä ⁶ -Ranne liikkuu kokonaan, sormien liikkeet ei vielä eriytyneet ⁶ -Piirtää mallista ympyrän (3v.)^{1,2,5} -Piirtää viivan (3v.) ² -Piirtää pää-jalkaisen ihmishahmon ^{2, 5} -Laittaa napit itse kiinni ⁵ -Pujottaa pieniä helmiä naruun²
4-5 v.	<ul style="list-style-type: none"> -Seisoo yhdellä jalalla (4v.), sujuvasti (5v.) ⁴ -Hyppii yhdellä jalalla ^{2, 5} -Portaiden kiipeäminen ilman tukea vuoroaskelein ^{2, 5} -Kiipeilee puolapuilla ⁷ -Heittää palloa suunnatusti (pieni pallo)⁷ 	<ul style="list-style-type: none"> -Piirtää ihmishahmon ^{1,5} -Piirtää mallista ristin (4v.)¹ -Käyttää saksia⁵

	-Ottaa heiton kiinni pelkillä käsillä ⁷ -kuperkeikka eteenpäin selälleen ⁷	
5-6v.	-Juoksee varpaillaan ⁷ -Hiihtää, luistelee ⁵ -Ajaa 2-pyöräisellä polkupyörällä ⁵ -pallon kiinniotto pompusta ⁷ -Kiipeilee puissa ⁵ -Kuperkeikka eteenpäin istualleen ⁷	-Dynaaminen kolmisormiote kynästä (4,5-6v) ⁶ -Piirtäessä ja kirjoittaessa vain sormet liikkuvat ⁶ -Piirtää ihmisen (5-6 osaa) ⁵ -Piirtää mallista neliön (5v.) ¹ -Piirtää tähden ^{2, 5} -Kirjoittaa oman nimen ⁵ -Solmii solmun ³
6- 7 v.	-Heiton kiinnittäminen vartaloa vasten ⁷ -Hyppii narua ⁷ -Ei-dominantilla jalalla hyppyt joustin ⁷	-Piirtää mallista kolmion (6v.) ¹

Taulukko 1. 1-6 vuotiaan lapsen hieno- ja karkeamotoristen taitojen kehitys (Lähde: Haataja, Pihko, Rantala 2014: 28-29 ¹ ; Storvik–Sydänmaa ym. 2012: 40 ²; Koistinen–Ruskanen–Suurakka 2004:66 ³; Kakebeeke ym. 2013: 254 ⁴; Neuvonen – Kurvinen – Siven - Vilen – Vilhunen – Vartiainen 2013:140-142 ⁵; Selin 2003: 8-11 ⁶ ; Zimmer, Renate 2002: 60 ⁷).

Synopsis

Synopsis: Videoklipit leikki-ikäisen motorisen kehityksen tukemisesta

1. Verraton-hanke on kehitetty vastaamaan tarpeeseen tuoda ajantasaista tietoa kaikkien vanhempien saataville verkkoon, koska etenkin isät ovat vastaanottokäynneillä harvoin mukana. Verkkomateriaali julkaistaan vauvankaa-fi-verkkosivustolla, jotta perheneuvolan jakama tieto saavutaisi molemmat vanhemmat tasapuolisesti ja helposti kotiloissa. Tuottamastamme verkkomateriaalista vanhemmat voivat saada ideoita, kuinka erilaiset leikit tukevat lapsen motorista kehitystä ja millaisia leikkejä he voisivat leikkiä tietyn ikäisen lapsensa kanssa.

2. Videon tavoitteena on tukea neuvolan ohjausta ja tarjota helposti saatavilla olevaa materiaalia kotiloissa.

3. Videoklipien tarkoituksena on lisätä vanhempien tietoa leikki-ikäisen motorisesta kehityksestä, ja antaa vanhemmille arkipäivän esimerkkejä miten he voivat leikin avulla tukea leikki-ikäisen lapsen (1-6 v) motorista kehitystä.

4. Tuote on suunnattu leikki-ikäisten lasten vanhemmille, huoltajille ja muille kasvattajille, jotka haluavat lisää tietoa leikki-ikäisen motorisesta kehityksestä ja ikäkaudelle tyypillisistä leikeistä, joilla tukea lapsen motorisen kehityksen eri osa-alueita.

5. Videoklipeissä kuvataan kolmen erilaisen leikki-tilanteen kautta tietyn ikäisen lapsen (1-2 vuotias, 3-4 vuotias ja 5-6 vuotias) osaamia motorisia taitoja.

6. Tuotteessa on kolme lyhyehköä videoklippä. Ensimmäinen videoklippä alkaa yleisellä kerronnalla leikin merkityksestä lapsen kehitykselle. Tämän jälkeen kuvataan 1-2 vuotiaan leikkiä, ja kertoja selostaa teoriaa kyseiselle ikäkaudelle tyypillisestä motorisesta kehityksestä, ja sen näkyemisestä lapsen leikissä. Toinen videoklippä kuvaa 3-4 vuotiasta ja kolmas 5-6 vuotiasta leikkimässä. Muuten videoklipit ovat ensimmäisen kaltaisia. Kolme eri videoklipin ansiosta käyttäjän on mahdollista valita juuri häntä kiinnostava videonpätkä.

Runko

A. 1-2 vuotias

- 1. Intro:** yleistä leikin merkityksestä lapsen (motoriselle) kehitykselle ja (valo)kuva 1-2 vuotiaasta, 3-4 vuotiaasta ja 5-6 vuotiaasta jossakin leikkitalanteessa.
- 2. 1-2 vuotiaan liikkumista:** Vetää lelua perässä
- 3. 1-2 vuotiaan leikkiä:** Leikkii aikuisen kanssa

B. 3-4 vuotias

- 1. Intro:** 3-4 vuotiaan saavuttamista motorisista taidoista/liikkumisesta/osallistumisesta ja (valo)kuva 3-4 vuotiaasta jossakin leikkitalanteessa/roolivaate päällä.
- 2. 3-4 vuotiaan maja leikkiä:** Ikäkaudelle tyypillisten hieno- ja karkeamotoristen taitojen esittelyä

C. 5-6 vuotias

- 1. Intro:** 5-6 vuotiaan saavuttamista motorisista taidoista/liikkumisesta/osallistumisesta ja (valo)kuva 5-6 vuotiaasta jossakin leikkitalanteessa.
- 2. 5-6 vuotiaan leikkiä:** Ikäkaudelle tyypillisten hieno- ja karkeamotoristen taitojen esittelyä

7. Tuote on videoklippä, jossa kuvataan lapsia leikkimässä kotiloissa/pihalla. Pyritään luomaan mahdollisimman luonnollinen ja kodikas ympäristö. Siinä kuuluvat lasten äänet taustalla ja päällä kertojan kerronta. Videolla ei ole animaatioita tai musiikkia.

8. Sisältö kerrotaan videokuvalla ja taustalla selostavan kertojan avulla. Eteneminen on lineaarista ja rauhallista.

Kuvauskäsikirjoitus: 1-2 vuotiaan videoklipistä

Ääni**Kuva**

<p>Intro: Leikeissä lapsi harjoittelee erilaisia motorisia taitoja ja leikkiminen on lapselle luonnollinen oppimiskeino. Leikit heijastavat lapsen kehitysastetta ja kehittymisen kannalta on tärkeää, että leikit vastaavat lapsen kehitystasoa. Liian helpot tai vaikeat leikit eivät innosta lasta.</p> <p>Varsinainen aihe:</p> <p>Ensimmäisen ikävuoden lähettyvillä lapsi alkaa kävellä ilman tukea ja tuettuna. 1,5-vuotias lapsi osaa kävellä, mutta kaatuilee vielä usein. Lapsi osaa ottaa jo muutamia kömpelöitä juoksuaskeleita.</p> <p>2-vuotiaan ei enää tarvitse keskittyä kävelemiseen niin aktiivisesti, joten hän kantaa mielellään esineitä kädessään tai vetää perässään narulelua.</p> <p>Lapsen keskittyminen on lyhytaikaista ja hän hakee vielä ajoittain turvaa vanhemmastaan. 2-vuotiaan keskittyminen vaihtelee nopeasti ärsykkeestä toiseen. Hän unohtaa helposti mitä oli tekemässä jos voi tehdä muuta mielenkiintoisempaa. Lapsi jäljittelee vanhempien tekemisiä leikeissään.</p> <p>Hienomotoriikan osa-alueella 2-vuotias osaa kääntää itse kirjan sivuja. Esineiden käsittely paranee otteiden kehittyessä ja nuppipalapelien kokoaminen alkaa onnistua.</p>	<p>Kuva 1-2-vuotiaista leikkimässä... ...Kuva 3-4-vuotiaista leikkimässä... ...Kuva 5-6-vuotiaista leikkimässä</p> <p>Erotetaan grafiikalla (otsikolla)</p> <p>Kuvaa 2-vuotiaasta, joka kävelee paikalle esine kädessään.</p> <p>Kuvaa, missä 2-vuotias poimii lattialta narulelun. Kuvaa, missä lapsi leikkii yksin narulelunsa kanssa.</p> <p>Kuvaa, missä vanhempi saapuu paikalle noppapalapelin ja kirjan kanssa. Kuvaa, missä lapsi kiinnittää huomionsa vanhemman käsissä oleviin noppapalapeliin ja kirjaan</p> <p>Kuvaa, missä lapsi istuu kirja sylissään ja kääntää kirjan sivuja itsenäisesti. Kuvaa, missä lapsi kokoaa nuppipalapeliä lattialla istuen.</p>
---	---

Kuvauskäsikirjoitus: 3-4 –vuotiaan videoklipille

Ääni	Kuva
<p>Kolmivuotiaalle on ominaista vilkas liikkuminen, ja motoriset perustaidot harjaantuvat toistojen ja mielekkäiden leikkien avulla.</p>	<p>Kuvaa lapsesta potkimassa palloa, (keinu-massa) yms. mitä siellä jo on.</p>
<p>Noin kolmivuotiaana lapsi oppii hyppimään tasajalkaa, yhdellä jalalla hyppiminen onnistuu keskimäärin vasta 4-5 vuotiaana mm. lapsen tasapainon kehityttyä riittävästi.</p>	<p>Kuvaa lapsista hyppimässä trampoliinilla</p>
<p>Kotiloissa on tärkeää tarjota lapselle mahdollisuuksia käyttää mielikuvitustaan ja harjoitella motorisia taitoja leikeissään turvallisissa kotiloissa. Kehon hahmotuksen ja toiminnan suunnittelu- ja ohjaustaitojen kehityessä nelivuotiaana lapsi mielellään kiipeilee pöydille ja tuoleille, ryömii niiden ali ja menee majaan tai laatikkoon sisälle.</p>	<p>Kuvaa lapsesta, joka rakentaa majaa (vanhemman kanssa) ja ryömii majassa.</p>
<p>Hienomotorisia taitoja ovat esimerkiksi sorminäppäryys ja piirtäminen. Hienomotoriikan osa-alueella 3-vuotias piirtää viivoja ja palloja. Keskimäärin noin 4- vuotiaana lapset osaavat piirtää tunnistettavan pää-jalkaisen ihmishahmon. 3-vuotias osaa myös nimetä piirroksiaan.</p>	<p>Kuvaa, missä lapsi piirtää ja nimeää piirroksiaan.</p>

Kuvauskäsikirjoitus 5-6-vuotiaasta**Kuva****Ääni**

<p>Leikki-iässä motoriset taidot kehittyvät nopeasti harjoittelun kautta. 5-vuotias on jo varsin taitava perusliikuntataidoiltaan ja esimerkiksi pyöräilee.</p> <p>Lapsi harjoittelee hieno- ja karkeamotorisia taitoja päivittäin arkipäivän tilanteissa ja leikeissä. Kengännauhojen solmiminen, nappien sulkeminen ja veto- ketjun avaaminen ovat esimerkkejä hienomotoriikkaa vaativista suorituksista.</p> <p>Lapsi käyttää leikeissään mielellään taitoja, jotka osaa hyvin. Vanhemmat voivat kannustaa lastaan leikin kautta harjoittelemaan myös niitä taitoja, joita lapsi ei vielä osaa niin hyvin. Lähikehityksen vyöhykkeellä toimimisesta puhutaan silloin kun lapsi leikkii osaavamman aikuisen kanssa ja osaa tehdä asioita, joista ei selviytyisi yksin ilman aikuista.</p> <p>Myös ympäristöllä, missä lapsi toimii, on merkitystä lapsen motoriselle kehitykselle. (Fyysiseen) ympäristöön kuuluvia tekijöitä ovat esimerkiksi asuinpaikan sijainti, palveluiden saatavuus ja leikkipaikat. Nämä tekijät voivat vaikuttaa lapsen mahdollisuuksiin harjoitella taitoja edistävasti tai estävästi.</p> <p>Arkipäivän tilanteissa hyviä hieno- ja karkeamotoriikkaa kehittäviä leikkejä ja toimintoja ovat esimerkiksi helmien pujottaminen, askartelu, sormileikit, pallopelit, kiipeily ja tasapainoilu metsässä tai leikkipuistossa.</p>	<p>Kuva 5-vuotiaasta pyöräilemässä (tai joku muu)</p> <p>Kuvaa lapsesta valmistautumassa uloslähtöön. Lapsi pukeutuu taitojensa mukaan.</p> <p>Kuvaa lapsesta, joka tekee jotain itselle mieluista karkeamotorista toimintaa ulkona esim. kiipeilee, pyöräilee, keinuu, pelaa palloa..</p> <p>Kuvaa ympäristöstä..</p> <p>Kuva lapsesta, joka soittaa... Kuva piirtävästä lapsesta.. /piirroksesta</p>
--	--

Lupa videon kuvaamiseen- sopimus

Teemme opinnäytetyötä leikki-ikäisten lasten motorisesta kehityksestä ja sen tukemisesta THL:n Verraton hankkeeseen. Lupa koskee vauvankaa.fi- verkkosivuille tuotetussa videossa esiintyviä henkilöitä. Luvan myöntäjä antaa luvan käyttää kuvattua video- ja kuva materiaalia, jossa hän tai hänen lapsensa esiintyvät.

Luvan saaja: Metropolia ammattikorkeakoulu

Luvan myöntäjä:

Nimenselvennys:

Paikka ja aika:

Samanlainen sopimus on tehty sekä luvan myöntäjälle että luvan saajalle.

Käyttäjä:

Tekijä: